

Звіт подібності

метадані

Заголовок

Сучасні підходи формування фонетичної компетентності дітей дошкільного віку

Автор

Науковий керівник / Експерт

Тютенко Н.Ю.**Жигора І. В.**

підрозділ

кафедра дошкільної та початкової освіти

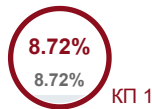
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

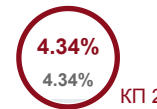
Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		26
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		39

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

13229

Кількість слів

103356

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	Жигора Ірина Валеріївна 6/23/2024 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	84	0.63 %
2	Жигора Ірина Валеріївна 6/23/2024 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	73	0.55 %

3	Жигора Ірина Валеріївна 6/23/2024 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	68	0.51 %
4	Жигора Ірина Валеріївна 6/23/2024 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	63	0.48 %
5	Жигора Ірина Валеріївна 6/23/2024 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	55	0.42 %
6	Жигора Ірина Валеріївна 6/23/2024 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	55	0.42 %
7	Жигора Ірина Валеріївна 6/23/2024 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	49	0.37 %
8	Жигора Ірина Валеріївна 6/23/2024 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	40	0.30 %
9	Жигора Ірина Валеріївна 6/23/2024 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	33	0.25 %
10	Жигора Ірина Валеріївна 6/23/2024 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	28	0.21 %

з домашньої бази даних (8.23 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	Жигора Ірина Валеріївна 6/23/2024 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	1078 (54)	8.15 %
2	Упровадження інноваційних технологій під час формування навичок мовних розборів 5/28/2024 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	11 (1)	0.08 %

з програми обміну базами даних (0.08 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	Розвиток мислення у дітей старшого дошкільного віку – копія 4/25/2024 Lutsk Pedagogical College, Volyn Regional Council (Кафедра теорії та методики дошкільної освіти)	11 (1)	0.08 %

з Інтернету (0.41 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	http://yu-dnz3.edukit.mk.ua/Files/downloads/%D0%AF%20%D1%83%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0+2.pdf	32 (3)	0.24 %
2	https://ab.uu.edu.ua/edu-specialty/25_fizichna_reabilitatsiya	12 (1)	0.09 %
3	http://www.rshu.edu.ua/images/nauka/CollNOSOM2020.pdf	10 (2)	0.08 %

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-------	---------------------------------------

Тютенко Наталія Юрївна

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Керівник: кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Жигора ІВ.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Суть поняття «фонетична компетентність дошкільника»

Згідно з сучасними дослідженнями, фонетична компетентність є складником більш широкого поняття «лінгвістична компетентність». Мовна компетентність включає засвоєння, розуміння та відповідне застосування **мовних норм, що склалися історично в різних сферах мови - фонетиці, лексиці, граматиці, орфографії, семантиці, стилістиці.**

Мовна компетентність, зі свого боку, включає вміння практично, доречно й ефективно використовувати мову в певних ситуаціях спілкування та використовувати не лише мовні, а й немовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності. Компоненти мовної компетентності передбачають фонетичну, лексичну, граматичну, діалогологічну та комунікативну компетентності.

Фонетична компетентність є важливим елементом мовної компетентності, оскільки включає знання та вміння правильної вимови звуків, наголосу та інтонації, які забезпечують грамотність та виразність мови. Її формування і розвиток сприяє ефективному спілкуванню, оскільки правильна вимова має великий вплив на сприйняття і розуміння мови співрозмовників.

Відповідно до сучасних наукових підходів фонетична компетентність - це комплексне поняття, яке включає правильну вимову звуків рідної мови відповідно до орфоепічних норм, володіння наголосами, а також розвинений фонематичний слух, що забезпечує диференціацію фонем. Не менш важливим аспектом фонетичної компетентності є володіння такими інтонаційними засобами виразності, як темп, тембр, сила голосу та логічна інтонація [1, с.104].

Ключовим компонентом фонетичної компетентності є фонематична свідомість - уміння розрізняти й сприймати звуки мови та співвідносити їх із фонетичною системою рідної мови. Цей аспект стає основою для подальшого оволодіння мовою.

Особливу увагу науковці приділяють ролі дошкільного віку у формуванні фонетичної компетентності, коли відбувається навчання елементарним умінням і навичкам, які становлять основу для подальшого мовленнєвого розвитку особистості.

Фонетична компетентність є однією з ключових складників мовленнєвого розвитку дітей, особливо в дошкільному віці. Ця компетентність включає ряд аспектів, які формуються під впливом мовного середовища та активної мовної практики. Особливу увагу слід звертати на такі складові фонетичної компетентності дошкільників, як звуковимовна, наголошування, інтонація, темп мовлення та виразність мовлення.

Звуковимова, або артикуляційна мова, представляє собою першу стадію формування фонетичної компетентності у дитячому віці. Цей процес визначається як усвідомлення дитиною звукового складу мови, а також навчання правильної вимови окремих звуків та їх комбінацій. У дошкільний вік спостерігається особливо активний процес вивчення мовних одиниць та артикуляції звуків, що має значний вплив на подальший розвиток мовленнєвих навичок дитини.

Одним із основних аспектів звуковимови є формування артикуляційної апаратури та уміння відтворювати звуки, які складають мову. Дошкільний вік відомий своєю сприятливістю для активного навчання дітей мовленнєвих навичок, оскільки саме в цей період формуються основи фонетичної компетентності. Дитина активно експериментує зі звуками мови, вчитиметься різним артикуляційним рухам для точної вимови, а також навчається відрізняти звукові аспекти мови один від одного [1, с.104].

Наукові дослідження показують, що якість формування звуковимови в дитячому віці має безпосередній вплив на подальший успіх у навчанні мови та розвитку комунікативних навичок. Правильне вивчення і адекватний розвиток звуковимови відкриває шлях до грамотного мовленнєвого спілкування, сприяючи розумінню і коректному використанню мовних одиниць у реальних ситуаціях.

Формування фонетичної компетентності в дошкільному віці є складним та важливим процесом, що визначається якістю подальшого розвитку мовленнєвих навичок дитини. Вік від трьох до шести років є особливо важливим для активного навчання фонетичним навичкам, оскільки саме в цей період відбувається інтенсивний процес формування мовних здібностей та встановлення мовленнєвих зв'язків.

Період сенсорного розвитку у дітей від 3 до 4 років є важливим етапом у їхньому пізнанні мови та мовлення. На цьому етапі діти активно займаються вивченням фонем та їхньою артикуляцією, що є ключовим для розвитку мовленнєвих навичок. Вони починають сприймати звуки

мови через слух та встановлюють зв'язок між тим, що вони чуять і як це вимовляють.

Під час цього етапу діти експериментують з мовними звуками, спостерігаючи за тим, як різні звуки формуються та вимовляються. Вони активно наслідують дорослих та спілкуються з однолітками, намагаючись відтворити звуки та слова, які вони чуять. Це період перших спроб правильно вимовляти слова та формувати своє мовлення.

Наукові дослідження показують, що саме у цей час відбувається інтенсивний розвиток фонематичних умінь у дітей, коли вони навчаються розрізняти й категоризувати звуки, необхідні для їхньої мови. Важливою частиною цього процесу є сприйняття мовних структур та їхнє усвідомлення, що є основою для подальшого розвитку мовленнєвих навичок у майбутньому.

Період артикуляційного розвитку, який триває у дітей від 4 до 5 років, є ключовим для вдосконалення їхньої мовленнєвої артикуляції. Протягом цього часу діти активно спостерігають за рухами мовних органів у дзеркалі та намагаються наслідувати мовленнєві акти дорослих[1,с.104] Цей етап характеризується інтенсивними зусиллями дитини у засвоєнні правильності вимови окремих звуків та звукових поєднань. Діти поступово оволодівають артикуляційними навичками, що потрібні для правильного вимовляння слів у мовленні. Вони вчаться контролювати мовні органи (губи, язик, піднебіння) для точної і чіткої передачі звуків.

Спостереження за власним обличчям у дзеркалі дозволяє дітям більш докладно розуміти, як правильно артикулювати звуки. Цей процес стає для них важливим інструментом саморегуляції у формуванні мовленнєвих навичок. Відтак, з кожним днем вони здійснюють значний прогрес у вдосконаленні своєї артикуляції, набуваючи здатності чітко та виразно передавати мовні звуки та слова.

Період фонематичного розвитку у дітей від 5 до 6 років є періодом значного прогресу у їхньому здатності розрізняти та аналізувати фонемі, які є найменшими звуковими одиницями, що визначають значення слів у мові. Протягом цього етапу діти активно вчаться вимовляти та розрізняти окремі звуки у словах і реченнях.

Цей процес є важливим етапом для подальшого розвитку мовленнєвих навичок, оскільки вміння розрізняти фонемі у словах допомагає їм краще розуміти мовну структуру та правильно вживати слова у контексті. Діти вчаться розпізнавати та ізолювати окремі звуки, що складають слова, що сприяє їхньому розвитку вчитися синтаксичними правилами мови.

Роль дорослих у формуванні фонетичної компетенції у дітей є критичною і включає кілька важливих аспектів. Перш за все, дорослі виступають як основні мовні моделі для малюків. Вони демонструють правильну вимову звуків та словосполучень, що є вирішальним для навчання дітей правильній артикуляції та виразності у мовленні[7,с.145]

Дорослі надають дітям приклади коректної артикуляції, показуючи їм, як правильно утворювати звуки та як вони повинні звучати. Вони можуть використовувати спеціальні ігри та вправи, щоб залучити увагу дітей до звуків мови і стимулювати їхні зусилля у вдосконаленні артикуляційних навичок.

Крім того, дорослі виступають як вчителі і спрощують складність мовленнєвих правил, пояснюючи дітям, як правильно розрізняти і вимовляти різні звуки. Вони можуть використовувати повсякденні ситуації, щоб показати, як і коли вживати певні звуки або слова, що сприяє усвідомленню мовних норм і правил.

Також важливою є підтримка та похвала дорослих, які стимулюють дітей до активного використання нових мовних навичок. Позитивне підкріплення допомагає дітям почувати себе впевнено у своїй здатності правильно вимовляти звуки і використовувати їх у мовленні.

Підтримка комунікації дорослими відіграє важливу роль у розвитку діалогічних навичок та правильності мовленнєвих структур у дітей. Взаємодія з дорослими сприяє активному розвитку мовленнєвих здібностей та вмінь у малюків.

Дорослі стимулюють діалогічні навички, спілкуючись з дітьми та викликаючи їхні відповіді. Вони можуть задавати питання, вислуховувати відповіді та розширювати обговорення на різноманітні теми. Цей процес допомагає дітям вчитися чітко та послідовно висловлювати свої думки, розвиваючи при цьому когнітивні та лінгвістичні здібності.

Крім того, дорослі відіграють важливу роль у коригуванні помилок у вимові та уточненні артикуляції. Вони можуть надавати зворотний зв'язок щодо того, як правильно вимовляти певні звуки чи слова, а також допомагати виправляти неточності у мовленні. Це сприяє усвідомленню дітьми правильних мовленнєвих норм і розвитку мовленнєвої впевненості.

Створення сприятливого мовного середовища дорослими є критично важливим для ефективного вивчення мови дітьми. Вони відіграють активну роль у створенні умов, які сприяють розвитку фонетичних навичок та загального мовленнєвого потенціалу малюків.

Дорослі використовують різноманітні методи, такі як ігри, рими та спеціальні вправи, щоб залучити увагу дітей до звуків мови і стимулювати їхні зусилля у вдосконаленні мовленнєвих навичок. Наприклад, вони можуть організувати ігрові сесії, під час яких діти повинні вимовляти певні звуки або слова, що допомагає їм навчитися правильно артикулювати звуки і звукові поєднання[7,с.145]

Рими і фонематичні вправи є ще одним ефективним інструментом у формуванні мовної компетенції. Вони дозволяють дітям експериментувати зі звуками мови та вчитися розрізняти їх в контексті слів і фраз. Наприклад, римування допомагає навчитися розрізняти та вимовляти звуки, що є важливим для їхнього подальшого розвитку мовленнєвих навичок.

Крім того, створення сприятливого мовного середовища включає в себе постійне використання мовленнєвих зразків та правильної артикуляції з боку дорослих. Вони самі виступають як модель для дітей, показуючи, як правильно вимовляти слова та як коректно складати речення.

Таким чином, створення сприятливого мовного середовища не лише забезпечує умови для ефективного навчання мови, але й сприяє загальному розвитку мовленнєвих і комунікативних навичок у дітей, підготовляючи їх до успішного спілкування та навчання.

Наголошування слів є важливим аспектом мовленнєвого розвитку у дошкільників. Воно не лише акцентує увагу на певних словах, але й має значний вплив на їхнє змістове сприйняття та інтерпретацію. У дошкільному віці діти починають усвідомлювати, що наголошування допомагає визначити важливість та емоційне забарвлення слова у реченні.

Важливим є не лише правильне наголошування слова, але й його розуміння в контексті. Наприклад, правильне наголошування може змінювати значення слова або фрази. Наприклад, у реченні «Вони пішли в театр», наголошування на слові «пішли» може підкреслити факт спрямування особи в певну устанovu приміщення. Однак, якщо наголосувати слово в театр», то це може підкреслити місце, куди вони пішли. Таке розуміння дозволяє дошкільникам не лише правильно вживати слова, а й усвідомлювати їхнє значення залежно від контексту.

До того ж, наголошування допомагає в переданні емоцій та інтонацій у мовленні. Наприклад, вислів «Дякую!» з різними логічними наголосами може виражати різні почуття вдячності або навіть незадоволеності, залежно від того, як слово позначено голосом.

Інтонація є важливим аспектом мовленнєвого вираження, особливо в дошкільному віці, коли діти починають активно вивчати і використовувати цей засіб для передачі своїх емоцій та намірів у мовленні. Інтонація визначається як мелодійна і ритмічна організація мовлення, що включає в себе висоту, силу, темп та музикальність голосу під час вимови слів та фраз.

У дошкільному віці діти активно експериментують з різноманітними інтонаційними моделями. Вони вчаться використовувати інтонацію для вираження своїх почуттів: радості, смутку, захоплення, подиву тощо. Наприклад, висока інтонація може сигналізувати радість або захоплення, тоді як низька та приглушена інтонація може виражати смуток чи роздуми.

Крім вираження емоцій, інтонація важлива і для встановлення інтонаційних акцентів, які допомагають уточнити зміст мовлення. Наприклад, піднятий тон на останній склад у питальному реченні підкреслює питання, а інтонаційний акцент на певне слово або фразу може вказати на його особливу важливість чи несподіваність.

Розвиток інтонаційних навичок у дошкільному віці є ключовим для формування мовленнєвих компетенцій. Він сприяє розвитку комунікативних здібностей дитини, збагачує її мовленнєвий діапазон і дозволяє ефективніше спілкуватися з оточуючими [7, с. 145].

Темп мовлення відіграє значну роль у мовленнєвому розвитку дошкільників, оскільки він впливає на чіткість, зрозумілість і загальну ефективність їхнього висловлювання. Темп мовлення визначає швидкість або повільність процесу вимови слів і фраз, а також регулюється залежно від емоційного стану, ситуації спілкування і цілей висловлювання дитини.

У дошкільному віці діти починають вивчати і контролювати темп свого мовлення. Цей процес є важливим з точки зору мовленнєвої розвиненості, оскільки він сприяє належній артикуляції звуків, правильності інтонації та загальній зрозумілості мовлення.

Контроль темпу мовлення дозволяє дошкільникам:

1. Чітко висловлювати думки: Зниження темпу може допомогти дітям краще усвідомлювати і висловлювати свої думки. Вони мають час для обробки інформації та вибору правильних слів.
2. Зберігати зв'язок між думкою і мовленням: Контрольоване мовлення дозволяє дітям краще організувати свої думки і висловлювати їх послідовно.
3. Підкреслювати важливість слів і фраз: Використання різних темпів дозволяє підкреслити важливість або емоційне забарвлення певних слів і фраз, що робить мовлення більш ефективним та виразним.
4. Адаптуватися до різних мовленнєвих ситуацій: Вміння регулювати темп мовлення дозволяє дітям адаптуватися до різних ситуацій спілкування, таких як розмова з дорослими чи ігрове спілкування з однолітками [8, с. 178]

Виразність мовлення є ключовим аспектом мовленнєвого розвитку у дошкільному віці, оскільки вона включає якісне вираження думок та ідей, а також вміння використовувати інтонаційні засоби для передачі значень слів та фраз. Цей період є критичним для формування основних мовленнєвих навичок, які будуть використовуватися впродовж життя

Основні аспекти виразності мовлення у дошкільників передбачають:

1. Ясне вираження думок і ідей: Діти в цьому віці починають вивчати, як чітко і логічно висловлювати свої думки. Вони вчаться використовувати слова для опису своїх почуттів, спостережень і бажань
2. Використання інтонації для емоційного вираження: Дошкільники відчують і навчаються використовувати різні інтонаційні моделі для вираження емоцій та настрою. Наприклад, вони можуть підвищувати тон для вираження радості чи захоплення, або знижувати для вираження суму чи замисленості
3. Розвиток слухової пам'яті і моторики мовлення: Виразне мовлення вимагає добре розвинутої слухової пам'яті для точного відтворення слів і фраз, а також розвинутої моторики мовлення для чіткої артикуляції звуків і словосполучень
4. Вміння адаптувати мовлення до аудиторії і ситуації: Діти навчаються використовувати виразність мовлення в залежності від того, з ким вони спілкуються та в якій ситуації. Вони вчитимуться вибирати відповідні слова та інтонаційні акценти для передачі своїх думок і почуттів.
5. Розвиток виразного мовлення у дошкільників не лише сприяє їхньому особистісному розвитку, але й готує їх до успішного вивчення інших мовленнєвих аспектів у майбутньому. Цей процес важливий для побудови ефективної комунікації, розвитку соціальних навичок і підвищення самооцінки у дітей [8, с. 178].

1.2. Методи формування фонетичної компетентності в дошкільників

Формування фонетичної компетентності в дошкільному віці є невід'ємною частиною розвитку мовлення дитини та її підготовки до школи.

Фонетична компетентність включає в себе правильну вимову звуків, складів, слів, інтонації, наголосу та ритму мовлення. Ці навички є фундаментальними для подальшого успішного оволодіння грамотою, читанням та письмом.

Починаючи з раннього дошкільного віку, важливо приділяти увагу формуванню правильної звуковимови, фонематичного сприйняття та слухової уваги. Використання різноманітних методів та прийомів, таких як артикуляційна гімнастика, дидактичні ігри, мовленнєві вправи, заняття з розвитку мовлення, вірші та пісні, допомагає дошкільникам опанувати фонетичну сторону рідної мови.

Слухове сприйняття є важливим аспектом розвитку мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку. Воно передбачає здатність відрізнити звуки, слухати й розрізнити їхні властивості та ритмічні характеристики. Фонематичний слух, у свою чергу, є передумовою для успішного оволодіння навичками читання й письма.

Однією з ключових стратегій розвитку уваги до звуків у дітей є створення сприятливого навколишнього середовища, яке активно заохочує їх виявляти та розрізнити звуки. Цей процес може бути успішно реалізований за допомогою різноманітних вправ, спрямованих на стимуляцію уважності та аналітичних навичок маленьких дослідників.

Перша вправа, що варто відзначити, - імітація звуків. Це активний метод, який включає в себе спостереження та відтворення різноманітних звуків навколишнього середовища. Наприклад, діти можуть намагатися наслідувати звуки тварин, природні звуки, або навіть побутові звуки, такі як дзвінок телефону чи шум побутових приладів. Ця вправа не лише розвиває акустичне сприйняття, а й сприяє уяві та мовленнєвому розвитку.

Друга вправа - звуковий марафон, - спонукає дітей активно спостерігати й ідентифікувати звуки у різних ситуаціях. Наприклад, діти можуть визначати звуки, які чути у природі, на вулиці або вдома. Вони можуть називати дзвінки дверей, шуми автомобілів чи спів птахів. Ця вправа сприяє розвитку уваги до звуків у різних контекстах та розширює їхнє акустичне сприйняття.

Третя вправа, звукові картки, використовується для асоціації звуків з конкретними предметами або явищами. На картках можуть бути зображення різних об'єктів або явищ, і діти повинні ідентифікувати звуки, які ці об'єкти випускають. Це сприяє розвитку асоціативного мислення та покращує зв'язок між зоровим та акустичним сприйняттям.

Усі ці вправи мають цінність як для розвитку загальної уваги та сприйняття, так і для підвищення інтересу дітей до вивчення навколишнього світу через звуки. Вони не лише стимулюють когнітивні функції, а й сприяють загальному розвитку дитячої уяви та мислення. Таким чином, використання цих вправ у педагогічній практиці може значно покращити акустичне виховання дітей і сприяти їхньому повноцінному розвитку.

Для ефективного розвитку фонематичного слуху у дітей важливо використовувати різноманітні ігри та вправи, спрямовані на розпізнавання, розрізнення та розуміння звукових одиниць мови. Ці вправи допомагають покращити здатність дітей розрізнити окремі звуки у словах, що є важливим передумовою для успішного навчання читання й письма.

Перша гра - збіги звуків - стимулює дітей впізнавати та збирати предмети чи картки, які починаються з одного й того ж звуку. Наприклад, діти можуть шукати всі предмети, які починаються зі звуку "к" (наприклад, картка, краб, кашель). Це сприяє не лише відчуттю зв'язку між звуками та об'єктами, а й навчає дітей уважно слухати звукову структуру слів.

Друга вправа - дискримінація слів - вимагає від дітей виділяти або міняти один звук у слові. Наприклад, діти можуть відрізнити слова "кот" та "мот", змінюючи лише перший звук. Це сприяє розвитку вміння розрізняти фонем (звуки мови), що є важливим аспектом для формування фонематичного слуху.

Третя вправа - сортування за звуками - включає в себе процес сортування предметів за звуками, які вони містять. Наприклад, діти можуть сортувати предмети за звуками "сік" і "сон" - тобто за першим звуком у словах. Це сприяє удосконаленню навичок слухової дискримінації та розрізнення звуків у мовленні.

Використання цих ігор та вправ не лише розвиває фонематичний слух у дітей, але й сприяє їхньому загальному мовленнєвому розвитку. Ці активності можуть бути інтегровані в навчальні програми як у дитячих садках, так і в початкових класах, де вони допомагають підготувати дітей до подальшого успішного вивчення мови і літератури [8, с.178].

У сучасній педагогіці дедалі більше уваги приділяється використанню різноманітних інструментів для розвитку мовленнєвих навичок у дітей. Вірші, рими та скоромовки виявляються особливо ефективними засобами для стимуляції фонематичного слуху та мовленнєвої чутливості. Ці елементи мови допомагають маленьким вихованцям не лише в оволодінні мовленнєвими навичками, але й у формуванні мовленнєвої культури. Римуння є чудовим способом зацікавити дітей мовними структурами та фонемними відповідностями. Гра в рими стимулює їхню творчість та увагу до звуків мови. Пропонуючи їм завдання доповнити рими до слів чи створити власні римівки, педагоги сприяють розвитку фонематичного слуху - здатності розрізняти та розпізнавати звуки мови, що є основою для правильної вимови й розуміння мовних структур.

Скоромовки, з своєю специфічною будовою та ритмікою, допомагають вдосконалювати артикуляційні навички. Поступове збільшення швидкості вимови скоромовок сприяє розвитку мовленнєвого ритму й координації рухів артикуляційних органів, таких як губи, язик, піднебіння. Це важливо для формування чіткої й зрозумілої вимови.

Особливу увагу слід звертати на використання віршів та дитячих пісень з ритмічними схемами. Вони дозволяють дітям не лише відчувати мелодійність мови, а й навчитися правильно використовувати інтонацію та ритміку в мовленні. Вірші стимулюють емоційне сприйняття мови, а пісні - залучають до активної участі й навчають адекватно реагувати на мовні стимули.

Усі ці методи не лише забезпечують ефективність у навчанні мови, **але й роблять процес навчання цікавим та захопливим для дітей. Вони** сприяють розвитку не лише мовленнєвих навичок, а й загального когнітивного розвитку, адже включають у себе елементи творчості, логічного мислення та координації рухів. Таким чином, використання віршів, римівок та скоромовок у навчальному процесі є невід'ємною складовою успішного формування мовних умінь та навичок у дітей.

Розвиток артикуляційних навичок та вимови звуків у дітей є однією з важливих складових мовленнєвого розвитку на ранніх стадіях виховання. Процес артикуляційної гімнастики, постановка, автоматизація та диференціація звуків, а також ігри та вправи, спрямовані на коректну вимову, відіграють значущу роль у формуванні чіткого та виразного мовлення дітей.

Артикуляційна гімнастика є важливим компонентом тренування мовленнєвого апарату, спрямована на покращення якості вимови та загального здоров'я мовленнєвих органів. Ця система вправ включає кілька ключових компонентів, що мають свої власні специфічні цілі та ефективність. Першим компонентом є вправи, спрямовані на зміцнення м'язів губ, язика і щелепи. Такі вправи, як стискування і розтягування губ, обертання язика в різні сторони та масаж щелепи, сприяють покращенню контролю за рухами мовленнєвого апарату. Це допомагає уникнути недоліків у вимові звуків, що можуть бути пов'язані зі слабкістю м'язів чи неправильним розташуванням щелепи.

Другий компонент включає вправи на дихання і голосову апаратуру. Контрольоване дихання і вимова звуків на різній глибині залучають і зміцнюють дихальні шляхи та м'язи голосових складок. Це допомагає покращити голосові якості і збільшити гнучкість вимови при різних тонах і інтонаціях мовлення.

Третій компонент - координаційні вправи, включає поєднання рухів мовленнєвого апарату з іншими рухами, наприклад, крокуванням чи мімікою. Це сприяє розвитку координації ізольованих рухів мовленнєвих органів у виконанні складних мовленнєвих завдань.

Артикуляційна гімнастика не лише сприяє поліпшенню вимови конкретних звуків, але і загальному зміцненню мовленнєвого апарату. Це може позитивно вплинути на чіткість та розуміння мовлення, що особливо важливо у професійних аспектах, таких як публічні виступи, викладання та комунікація в мовленнєвих дисциплінах [3, с.111].

Процес постановки звуків у дитини є складним і багатоаспектним процесом, який включає кілька ключових етапів. Основні кроки включають ознайомлення з правильною артикуляцією конкретних фонем, автоматизацію через повторення звуків у різних мовних контекстах і комбінаціях слів, а також диференціацію між схожими звуками з особливою увагою до їхніх артикуляційних особливостей.

Перший етап, ознайомлення з фонемами, полягає у вивченні правильної артикуляції звуків, що складають мовну систему. Це вимагає від дитини уважності до того, як правильно вимовляти кожен звук, навіть у межах одного слова. Наприклад, українська мова має багатий набір приголосних та голосних звуків, кожен з яких має свою унікальну артикуляційну точку.

Другий етап, автоматизація звуків, передбачає їхнє повторення в різних мовних ситуаціях. Це допомагає дитині зрозуміти, як звуки змінюються залежно від позиції у слові або в фразі. Наприклад, звук «т» може мати іншу вимову в початковому, середньому та кінцевому положенні у словах.

Третій етап, диференціація звуків, важливий для розрізнення між схожими звуками, що можуть спричинити неправильність вимови або розуміння мови. Наприклад, українська мова має звуки, які на перший погляд схожі (наприклад, «ш» і «щ»), але вимагають відмінності в артикуляції для правильної ідентифікації та вимови.

Навчання правильної вимови в молодшому шкільному віці є складною завданням, яке вимагає ефективних підходів для стимулювання мовного розвитку у дітей. Одним із таких ефективних інструментів є використання ігрових методик, які сприяють активізації інтересу дітей до навчання та забезпечують їхню позитивну мотивацію до отримання нових знань.

Однією з найбільш вживаних ігрових методик є звукове лото. Ця гра передбачає, що діти відзначають картки з вимовою конкретних звуків, що дозволяє їм візуалізувати та засвоїти правильну артикуляцію звуків у контексті. Вона сприяє не лише розвитку фонематичного слуху, а й удосконаленню навичок вимови шляхом активної участі в ігровому процесі.

Інша ефективна методика - ігри-підрозуміння - полягає в тому, що діти слідкують за вимовою вчителя чи інших дітей і намагаються повторити вимову. Цей метод дозволяє дітям відчувати і підтримувати правильні мовні моделі, а також підвищує мовну впевненість через практичне застосування у мовленні.

Також значною мірою сприяє використанню карток зі звуками, які призначені для ідентифікації звуків у різних позиціях у слові (початковій, середній, кінцевій). Ця методика дозволяє дітям аналізувати й усвідомлювати звуки, що формують слова, та використовувати їх у контексті реальних мовних ситуацій.

Використання ігрових методик у навчанні правильної вимови має значний позитивний вплив на мовний розвиток дітей. Вони не лише забезпечують зміцнення фонематичного слуху та вміння артикулювати звуки, але й сприяють формуванню позитивного ставлення до власної

мовної компетентності. Ці методики створюють сприятливі умови для глибокого та стійкого засвоєння мовних навичок у дітей, що є важливим аспектом їхнього загального розвитку.

Звуковий аналіз та синтез є важливими етапами розвитку фонематичного слуху у дітей дошкільного віку, сприяючи їхній здатності розрізняти та комбінувати звуки для формування слів. Навчання дітей виділяти перший і останній звук у словах, вправи на складовий аналіз та синтез, а також ігри на встановлення послідовності звуків у словах, відіграють ключову роль у цьому процесі.

У сучасній освітній практиці особлива увага приділяється розвитку фонематичних навичок у дітей на ранніх стадіях навчання. Однією з ключових мет цього процесу є формування вміння дітей ідентифікувати та ізолювати звуки на початку та в кінці слів. Це необхідна передумова для подальшого успішного вивчення мови і розвитку грамотності.

Основні методи, що застосовуються для досягнення цієї мети, включають аудіальні вправи, візуальні вправи та мімічні ігри. Аудіальні вправи забезпечують можливість дітям прослуховувати слова і активно намагатися виділити перший та останній звук у слові. Наприклад, слово «сон» діти спробують усвідомити звуки «с» і «н». Цей підхід сприяє розвитку аудітивної уваги та аналітичних здібностей у дітей.

Візуальні вправи використовуються за допомогою карток з зображенням предметів, де діти мають вказати на перший або останній звук. Цей метод сприяє візуальному сприйняттю звукової структури слів і відповідному асоціативному мисленню [3,с.111].

Мімічні ігри включають демонстрацію вчителями або іншими дітьми вимови та жестів для допомоги у виділенні звуків. Цей підхід активізує рухову активність та сенсорні механізми, що сприяють кращому засвоєнню звукових структур слів.

Загальна мета цих методів полягає у створенні сприятливого середовища для розвитку уваги до звукової структури мови, що відображається у покращенні фонематичного аналізу у дітей. Уміння ідентифікувати та ізолювати звуки в словах є важливим етапом у навчанні читання та письма, яке є основою подальшого мовленнєвого розвитку та грамотності.

Складовий аналіз та синтез є ключовими процесами в процесі формування мовленнєвих навичок у дітей. Ці процеси спрямовані на розуміння та формування слів за допомогою їхніх звукових складових.

Перший етап - це розбір слів на склади. Діти в цьому процесі вчать розпізнавати, що слова складаються з окремих звуків. Наприклад, слово «рак» вони розуміють як послідовність звуків «р», «а», «к». Це дозволяє їм розширювати свій словник і збагачувати знання про фонемну структуру мови.

Другий етап - синтез складів у слова. На цьому етапі діти здатні зібрати окремі звуки разом, щоб утворити ціле слово з певним значенням. Наприклад, звуки «р», «а», «к» їхній синтез утворює слово «рак», яке може бути іменником чи іншою частиною мови, залежно від контексту.

Графічні вправи, такі як використання літерних карток або букв, є третім компонентом цього процесу. Вони дозволяють дітям візуально інтерактивно відтворювати склади та слова, що сприяє їхньому кращому розумінню структури мовлення. Ці вправи не лише зміцнюють мовленнєві навички, а й сприяють розвитку писемної мови та правопису.

Усвідомлення структури мовлення через складовий аналіз та синтез є важливим етапом у розвитку мовленнєвих компетенцій дітей, сприяючи їхньому успішному навчанню та комунікації.

Гри, що спрямовані на встановлення послідовності звуків у словах, відіграють значну роль у розвитку фонематичного синтезу та вміння відділяти звуки в мовленні у дітей. Ці ігрові форми мають на меті активізувати мовленнєвий апарат та покращити навички аналізу й синтезу мовних одиниць.

Перша гра, «Побудова слова», передбачає складання слів із звукових карток. Діти слухають кожен звук у послідовності і намагаються правильно скласти слово. Це вправа сприяє відчуттю звукової структури мови та удосконалює фонематичний аналіз.

Друга гра, «Знайди звук», залучає учнів до пошуку відповідного звуку серед інших звуків чи літер для створення конкретного слова. Це сприяє розвитку умінь відокремлювати окремі звуки у словах та розпізнавати їх в мовленні.

Інтерактивні завдання, що включають використання комп'ютерних програм або планшетів, розширюють можливості дітей у вправах на синтез слів. Вони стимулюють інтерактивну взаємодію із мовним матеріалом, що сприяє більш ефективному навчанню.

Всі ці ігрові форми сприяють не лише вирішенню завдань з фонематичного синтезу, а й покращують загальний розвиток мовленнєвих навичок у дітей. Вони є важливим інструментом у педагогічній практиці для формування основ мовленнєвої компетенції та грамотності у молодших школярів.

Ефективність навчання значно підвищується завдяки використанню наочності та технічних засобів, які сприяють візуалізації і конкретизації навчального матеріалу. Використання предметів, картинок, схем, моделей, аудіо- та відеозаписів та презентацій є необхідною складовою для збагачення учбового процесу та забезпечення зрозумілості його матеріалу.

Використання конкретних об'єктів та візуальних матеріалів є важливою складовою в освітньому процесі, оскільки сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу учнями. Цей підхід дозволяє зробити навчання більш доступним і ефективним, надаючи учням можливість взаємодіяти з предметами та концепціями у реальному чи візуальному форматі.

Передусім використання реальних об'єктів, які є частиною теми уроку, забезпечує учням можливість спостерігати, дотикати і вивчати їх фізичні властивості безпосередньо. Наприклад, використання моделей планет в навчанні астрономії дозволяє учням не лише бачити вигляд кожної планети, а й розуміти їхні розміри, відстані і взаємодію в сонячній системі.

Картинки та схеми графічно відображають процеси та концепції, що допомагає візуалізувати складні абстрактні ідеї, що не завжди легко пояснити лише словесно. Наприклад, використання діаграм хімічних реакцій чи історичних подій на таймлайнах допомагає учням легше розуміти послідовність подій і взаємозв'язки між ними.

Моделі об'єктів або процесів дають змогу учням активно досліджувати їх структуру та функції. Наприклад, використання моделей динозаврів у вивченні палеонтології дозволяє учням не тільки уявити вигляд динозаврів, а й вивчити їхню будову та поведінку в контексті життя на Землі в минулому.

Ці методи активізують когнітивні процеси учнів, сприяють їхньому кращому розумінню матеріалу і підвищують зацікавленість у навчальному процесі. Завдяки використанню реальних об'єктів, картинок та моделей, учні можуть глибше і якісніше засвоювати навчальний матеріал, що є ключовим аспектом успішного освоєння знань у шкільному навчанні.

Фонетична компетентність у дошкільного віку є ключовою складовою мовленнєвого розвитку, яка передбачає вміння розрізняти, аналізувати та вимовляти звуки мови. Організація роботи в малих групах та індивідуальна робота є ефективними стратегіями для досягнення цієї мети, оскільки вони дозволяють індивідуалізувати навчальний процес і враховувати особливості кожної дитини [3,с.111].

Парна та групова робота в дошкільному віці є важливим інструментом для розвитку комунікативних, когнітивних та соціальних навичок дітей, а також для активізації їхньої уваги та інтересу до навчання фонетиці. Ці методи мають на меті створення сприятливого середовища для взаємодії та співпраці між дітьми, що сприяє їхньому загальному розвитку та формуванню мовленнєвих навичок.

Парна робота передбачає спільну активність двох дітей, які разом вправляються у вимові та розрізненні звуків мови. Цей підхід сприяє підтримці

та взаємній допомозі у виконанні завдань, оскільки діти навчаються взаємодіяти, висловлювати свої думки та слухати партнера. Така форма роботи допомагає кожному учаснику процесу усвідомлювати й вдосконалювати власні мовленнєві вміння.

Групова робота включає формування малих груп дітей, які спільно вивчають та виконують завдання, обмінюються думками та ідеями. В контексті навчання фонетики це може включати колективне вирішення завдань на аудіювання звуків або спільне конструювання слів з фонем. Групова діяльність створює можливості для взаємного навчання та взаємодопомоги, а також сприяє розвитку комунікативних навичок через спілкування та спільну діяльність.

Інтерактивні ігри є ще однією ефективною методикою, що допомагає дошкільцям у навчанні фонетиці. Вони включають в себе різноманітні лінійки та вправи, спрямовані на вимову звуків, відповідність фонем та конструювання слів. Ці ігри створюють не лише веселе інтерактивне середовище, але й сприяють зміцненню набутих знань через практичне застосування.

Індивідуальна робота з кожною дитиною в контексті навчання фонетичної компетентності є невід'ємною складовою ефективного освітнього процесу. Дана підхід передбачає урахування унікальних особливостей та потреб кожного учня, що має значний вплив на якість його мовленнєвого розвитку. Зокрема, використання диференційованого підходу, персоналізованих завдань та спеціальної підтримки сприяє досягненню максимальних результатів у процесі формування фонетичних навичок.

Диференційований підхід передбачає використання індивідуальних програм або завдань, які адаптовані до рівня мовленнєвого розвитку кожної конкретної дитини. Цей підхід базується на ідеї, що кожна дитина має свій власний темп розвитку та унікальність сприйняття матеріалу.

Наприклад, завдання можуть варіюватися за складністю або способом виконання залежно від індивідуальних можливостей учня.

Послідовність персоналізованих завдань важлива для досягнення максимальних результатів у навчанні фонетиці. Ці завдання спеціально адаптовані до індивідуальних потреб і можливостей дитини, забезпечуючи оптимальний розвиток її мовленнєвих навичок. Наприклад, для дітей з різними ступенями фонетичних навичок можуть застосовуватися різні методики навчання, що враховують їхні поточні здібності та потреби.

Спеціальна підтримка у вигляді індивідуальних консультацій чи додаткових занять є ключовим аспектом в навчанні дітей з особливими потребами у фонетичній компетентності. Цей підхід забезпечує індивідуалізовану допомогу та можливість вирішення конкретних проблем у вивченні фонетики, що дозволяє кожній дитині досягати своїх навчальних цілей на оптимальному рівні.

Взаємодія з батьками в процесі формування мовленнєвих навичок є важливою складовою успішного навчання дітей. Включення батьків у рекомендації, консультації та спільні заходи та ігри сприяє не лише підтримці навчання у домашніх умовах, але і створенню позитивного мовного середовища для дитини [3, с.111].

Надання батькам рекомендацій і консультацій з метою підтримки розвитку мовленнєвих навичок їхніх дітей відіграє критичну роль у формуванні комунікативних здібностей малюка. Сучасні дослідження підтверджують, що активна участь батьків у процесі мовленнєвого розвитку сприяє не лише розширенню словникового запасу, а й загальному підвищенню комунікативних компетенцій у дітей.

Перша рекомендація стосується стимулювання мовного розвитку шляхом використання різноманітних слів і фраз у розмові з дитиною. Це сприяє активному розширенню її словникового запасу та навчанню правильного використання мовних засобів у відповідності до ситуації.

Важливо, щоб батьки стимулювали дитину до вживання нових слів, пояснювали їх значення та заохочували до їх активного використання.

Друга рекомендація передбачає підтримку читання. Вчителі і батьки повинні рекомендувати літературу, яка сприяє розвитку фонематичного слуху (здатність розрізняти звуки мови) та уяви у дітей. Спільне читання з батьками не лише зміцнює емоційний зв'язок між ними та підвищує інтерес до книг, але і розвиває критичне мислення та уяву у малюків.

Третя рекомендація стосується залучення дітей до активних розмов з батьками. Важливо створювати мовне середовище вдома, де діти не лише слухають, але й активно беруть участь у діалозі. Батьки можуть ставити запитання, демонструвати інтерес до думок дітей та демонструвати розуміння їхніх відповідей. Це сприяє не лише розвитку мовленнєвих навичок, а й підвищує самооцінку та впевненість у власних комунікативних здібностях у дітей.

Організація спільних заходів і ігор з батьками є важливим аспектом активної взаємодії та підтримки розвитку мовленнєвих навичок у дітей.

Наукові дослідження підтверджують, що такі ініціативи сприяють не лише підвищенню мовленнєвої компетентності, але й зміцнюють емоційний зв'язок між батьками та дітьми, стимулюють позитивний психологічний розвиток малюків.

Першим важливим аспектом є організація мовленнєвих ігор. Ці ігри спрямовані на розвиток вимови, розпізнавання звуків та розширення словникового запасу. Наприклад, ігри з використанням карток з малюнками або словами допомагають дітям вчасно розпізнавати та вимовляти нові слова, що покращує їхні комунікативні здібності.

Другий аспект включає проведення читачьких зустрічей або вечорів. Вони надають можливість батькам і дітям разом читати книжки, обговорювати їх зміст і відчувати радість від спільного читання. Це сприяє розвитку читачьких навичок, розширенню уяви та активізації мовленнєвого потенціалу у дітей.

Третій аспект полягає у проведенні творчих занять разом із батьками, таких як малювання або створення розповідей. Ці заняття сприяють розвитку мовленнєвої креативності дітей, вони навчаються висловлювати свої думки і почуття, користуючись різними мовними засобами та вдосконалюють свої комунікативні навички.

Основними аспектами успішної взаємодії з батьками у формуванні мовленнєвих навичок є відкритість до співпраці, регулярний обмін інформацією та взаємне заохочення дитини до мовленнєвого розвитку. Важливо створити сприятливе мовне середовище як у навчальному закладі, так і вдома, щоб дитина мала можливість практикувати свої навички у різних контекстах та отримувати підтримку від батьків.

Таким чином, ефективна взаємодія з батьками сприяє не лише успішному формуванню мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку, але й сприяє їхньому загальному розвитку та підготовці до подальшого навчання.

1.3. Специфіка формування фонетичної компетентності в дітей дошкільного віку в умовах упровадження інноваційних технологій

Формування фонетичної компетентності є одним із ключових завдань у процесі мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Ця компетентність включає в себе навички правильної вимови звуків, наголошування слів, дотримання інтонаційних особливостей мовлення тощо. Її сформованість є важливою передумовою для подальшого успішного навчання дитини в школі, ефективної комунікації та соціалізації.

Сучасні дослідження свідчать, що впровадження інноваційних технологій у освітній процес дошкільних закладів дозволяє значно підвищити ефективність формування фонетичної компетентності дітей. Інноваційні технології, такі як мультимедійні презентації, інтерактивні ігри, аудіо- та відеозаписи, дозволяють зробити процес навчання більш цікавим, наочним та захоплюючим для дошкільників.

Водночас необхідно врахувати специфіку застосування інноваційних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку. Важливо дотримуватись принципів дитиноцентризму, врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, забезпечення ігрового характеру навчальної діяльності тощо. Лише за таких умов упровадження інноваційних технологій може бути ефективним для формування фонетичної компетентності дошкільників.

Фонетична компетентність визначається як здатність індивіда до правильного сприйняття, розпізнавання і продукції звуків мови, що є важливим аспектом мовленнєвого розвитку в ранньому дитинстві. Цей аспект виявляє значний вплив на загальний мовленнєвий розвиток дитини, оскільки формує основу для набуття мовних навичок і вмінь, що є необхідними для успішного спілкування та навчання.

Фонетична компетентність у дитини починає формуватися вже на ранніх стадіях розвитку і залежить від багатьох факторів, включаючи біологічні передумови, середовище та мовленнєві стимули, що надаються. Важливим етапом є період мовленнєвого розвитку від народження до трьох років, коли дитина активно вивчає звуки своєї рідної мови і спробує відтворити їх.

Одним із ключових аспектів фонетичної компетентності є здатність розпізнавати та диференціювати між звуками, що складають мову. Для досягнення цього навички необхідне постійне використання фонетичних навичок, у тому числі часта практика з мовленнєвих здібностей дитини. Дослідження показують, що діти, які мають відповідну фонетичну компетентність, мають кращі результати у мовленнєвому розвитку, такі як легше розуміння мовлення, правильна артикуляція і вимова слів. Також вони показують більшу легкість у навчанні читанню і письму, що є фундаментальними навичками у навчальному процесі [18, с. 102].

Фонетична компетентність є ключовим елементом загального мовленнєвого розвитку дитини дошкільного віку, оскільки вона забезпечує основи для правильного вимовлення звуків та слів, формування адекватного мовленнєвого сприймання і продукції. Важливою є не лише сама здатність вимовляти звуки, але й розрізнити їх, розуміти їх значення та використовувати у мовленні. Одним із ключових аспектів розвитку фонетичної компетентності є застосування інноваційних технологій у процесі навчання.

Мультимедійні засоби навчання, такі як комп'ютерні програми, відеоуроки, інтерактивні додатки та онлайн-ресурси, відіграють надзвичайно важливу роль у формуванні фонетичної компетентності у дітей дошкільного віку. Фонетична компетентність є ключовою складовою мовленнєвого розвитку малюків, оскільки вона сприяє правильному сприйняттю, розрізненню та вимові звуків мови, що є передумовою для подальшого успішного навчання читанню та письму.

Ці мультимедійні засоби надають дітям можливість візуалізувати звуки мови через різноманітні аудіо- та відеоматеріали. Наприклад, відеоуроки та інтерактивні додатки можуть демонструвати правильність вимови звуків, надаючи візуальні та аудіальні зразки. Це допомагає дітям зрозуміти та наслідувати артикуляційні аспекти кожного звуку.

Крім того, ігрові програми є ефективним засобом стимулювання фонетичної компетентності через інтерактивний та захопливий процес.

Наприклад, такі програми можуть пропонувати завдання на розрізнення звуків у словах або вимову слів у правильній послідовності, що сприяє не лише розвитку мовленнєвих навичок, а й формуванню зв'язків між фонемами та їх письмовими відображеннями.

Використання мультимедійних засобів в навчальному процесі дозволяє дітям ефективніше асимілювати мовні знання та навички завдяки сприятливому поєднанню звукових, візуальних та інтерактивних елементів. Такий підхід не лише збагачує навчальний процес, а й створює комфортні умови для активного залучення дітей до процесу навчання мови, сприяючи їхньому повному мовленнєвому розвитку.

Ігрові технології в сучасному навчанні виявляються ефективним інструментом для формування фонетичної компетентності у дітей, завдяки їхній здатності створювати сприятливу навчальну атмосферу та залучати малюків до активної участі в процесі навчання. Ігрові вправи, вбудовані в ігрові програми та інтерактивні додатки, можуть включати різноманітні завдання, спрямовані на повторення звуків мови, імітацію мовлення та використання аудіотехнік для відтворення різних звуків та їх комбінацій.

Цей підхід дозволяє дітям не лише усвідомлювати різноманітні звукові структури, а й активно практикувати артикуляцію звуків мови в контексті гри. Наприклад, ігрові завдання можуть вимагати від дітей відтворювати звуки за зразком або в правильній послідовності, що сприяє розвитку мовленнєвих навичок і формуванню правильної вимови.

До того ж, ігри сприяють розвитку слухової пам'яті у дітей, адже вони вимагають уважного слухання та розпізнавання звукових сигналів і мелодій. Цей процес сприяє покращенню уміння дітей розрізнити та ідентифікувати звуки мови в різних контекстах.

Концентрація уваги є ще однією важливою компетенцією, яку розвивають ігрові технології. Участь у грі вимагає від дітей уваги до деталей та активної участі в процесі, що сприяє покращенню їхньої здатності зосереджуватися на завданні.

Проектна діяльність у контексті навчання фонетичної компетентності представляє собою важливий педагогічний підхід, що спрямований на активне залучення дітей до самостійної та творчої роботи зі звуками мови. Цей метод включає створення звукових мозаїк, фонетичних картинок, відеопрезентацій та інших проєктних продуктів, які стимулюють дітей до активного вивчення та експериментування з мовним матеріалом. Звукові мозаїки є одним із ефективних інструментів, що використовуються у такій проєктній діяльності. Вони полягають у складанні чи створенні зображень із звуків, що дозволяє дітям візуалізувати та конкретизувати звукові структури мови. Цей процес сприяє не лише розумінню фонетичних особливостей мови, а й розвитку мовленнєвих навичок через відтворення звуків та їх послідовностей у вигляді мозаїчних композицій.

Фонетичні картинки є іншим елементом проєктної діяльності, що спрямований на глибше розуміння звукової структури слів та фраз. Ці візуальні зображення можуть уявляти собою графічні репрезентації звуків, їх комбінацій чи співвідношень з писемними символами, що допомагає дітям формувати асоціації та зв'язки між звуками та їх графічними відображеннями.

Відеопрезентації, створені в рамках проєктної діяльності, можуть інтегрувати аудіо- та візуальні компоненти для навчання та демонстрації правильної вимови звуків. Це дозволяє дітям сприймати мовні структури у комплексі та здійснювати активну роль у створенні та редагуванні таких матеріалів.

Проектна діяльність з фонетичної компетентності важлива через свій творчий підхід та акцент на практичній діяльності. Вона сприяє не лише глибокому засвоєнню матеріалу, а й розвитку критичного мислення, творчих та комунікативних вмінь у дітей дошкільного віку, що є важливою передумовою для їхнього подальшого успішного мовленнєвого розвитку.

Інтеграція музики, малювання, театральної та рухливої активності у процес навчання є ефективним стратегічним підходом, який розширює репертуар засобів, за допомогою яких дитина здобуває фонетичні навички. Цей підхід сприяє більш глибокому та комплексному засвоєнню мовленнєвого матеріалу через залучення різних сенсорних та моторних каналів [18, с. 102].

Музичні ігри з вимовою звуків є одним з прикладів інтеграції музики у процес навчання фонетичної компетентності. Ці ігри можуть включати в себе спів мелодій з підкріпленням певних фонетичних звуків або ритмічні вправи, що стимулюють правильну артикуляцію та вимову звуків мови.

Використання музики сприяє залученню уваги дітей та створює емоційно-позитивну атмосферу, що сприяє більш ефективному запам'ятовуванню та засвоєнню мовних структур.

Хореографічні вправи зі звуками також є важливим елементом інтеграції. Ці вправи включають рухливість та координацію, що допомагають дітям відчувати ритм та мелодію мови через використання відповідних рухів та жестикуляції, що відповідає звукам мови. Такий підхід сприяє більш глибокому засвоєнню звуків та їх фонетичних характеристик.

Рольові ігри, де діти використовують нові звуки у контексті реальних ситуацій, є ще одним важливим аспектом інтеграції. Ці ігри дозволяють дітям застосовувати вивчені звуки у спілкуванні та взаємодії з оточуючими, що сприяє не лише формуванню мовних навичок, але й розвитку

комунікативних умінь та соціальної компетентності.

Фонетична компетентність визначається як здатність і вміння правильно сприймати, розрізняти та відтворювати звукову структуру мови. У дошкільному віці цей аспект є критично важливим для загального мовленнєвого розвитку дитини. Вона формує основи мовленнєвої компетентності, що включає не лише правильне вимовляння звуків, а й їх розуміння і використання в мовленні.

У сучасному освітньому середовищі інноваційні технології займають значне місце у процесі формування фонетичної компетентності у дітей дошкільного віку. Особливо важливим є їх вплив на активізацію мовленнєвих процесів за допомогою інтерактивних програм, комп'ютерних ігор та мультимедійних засобів. Ці технології сприяють не лише засвоєнню звуків мови, але й усвідомленню їх в письмовій формі, розумінню їх ритмічності та інтонаційної варіативності.

Використання інтерактивних програм дозволяє дітям інтерактивно взаємодіяти з мовним матеріалом, що стимулює їх увагу та підвищує мотивацію до вивчення мови. Ці програми часто орієнтовані на сприйняття аудіо- та візуальних сигналів, що дозволяє малюкам одночасно слухати звук і бачити його написання. Наприклад, інтерактивні вправи на екрані монітора дозволяють дітям відтворювати звуки, спостерігаючи за їхнім графічним відображенням, що сприяє кращому запам'ятовуванню та розумінню мовленнєвих одиниць.

Комп'ютерні ігри також відіграють важливу роль у навчанні фонетики та фонематики. Вони можуть включати завдання з відтворення звуків, відшукування слів за звуковими ознаками або навіть вправи з імітації мовленнєвих моделей. Це сприяє не лише збагаченню лексичного запасу дітей, а й усвідомленню їхніх фонетичних навичок через практичне застосування в ігровій формі.

Мультимедійні засоби, такі як відеоролики з мовним матеріалом або аудіоматеріали з інтерактивними завданнями, дозволяють дітям відчувати ритмічність мовлення та інтонаційні аспекти. Вони допомагають формувати аудіотактильне сприйняття звуків, що є важливим для подальшого розвитку мовленнєвих навичок у дітей.

Ефективні методи навчання фонетичних навичок у дітей дошкільного віку включають різноманітні підходи та інструменти, спрямовані на систематичне і зрозуміле засвоєння звуків та їх комбінацій. Послідовне навчання звуків і звукосполучень є одним з ключових компонентів цього процесу. Використання ігрових сценаріїв дозволяє дітям в невимушеній обстановці вивчати і експериментувати з фонемами, що сприяє більш ефективному їх засвоєнню.

Артикуляційні вправи важливі для розвитку правильної вимови та координації мовленнєвих органів у дітей. Ці вправи сприяють не лише формуванню відповідних артикуляційних рухів, а й допомагають усвідомлювати звукову структуру мови через практичне виконання завдань. Сучасні засоби навчання, такі як аудіо- та відеоматеріали, додатки для мобільних пристроїв та інтерактивні таблиці, значно розширюють можливості освітнього процесу. Аудіоматеріали дозволяють дітям слухати різноманітні звуки та їх комбінації, що сприяє поліпшенню фонетичної чутливості та розвитку аудіотактильного сприйняття. Відеоматеріали візуалізують процеси формування звуків і можуть ілюструвати правильну артикуляцію[18,с.102]

Додатки для мобільних пристроїв надають можливість індивідуального підходу до кожної дитини, дозволяючи здійснювати практичні вправи з вимови та розрізнення звуків в інтерактивній формі. Ці додатки часто поєднують в собі ігрові елементи з освітніми завданнями, що робить навчання цікавим та ефективним.

Інтерактивні таблиці зображують звукові системи мови у вигляді зручного візуального матеріалу, де діти можуть самостійно досліджувати та порівнювати різні звукові одиниці. Це сприяє зрозумінню фонетичних закономірностей та підвищує мотивацію до самостійного вивчення мови. У системному формуванні фонетичної компетентності у дітей дошкільного віку ключову роль відіграє педагог, який забезпечує наступність освітнього процесу від дошкільного до початкового рівня інструктивно-методичного забезпечення. Педагог повинен мати глибоке розуміння процесів розвитку мовленнєвих навичок у дітей та вміння впроваджувати ці знання у практичну діяльність.

Центральним аспектом роботи педагога є створення сприятливого мовного середовища, що сприяє активному вивченню звуків та мовних структур. Врахування індивідуальних особливостей кожної дитини є важливим аспектом, оскільки кожна дитина має свої темпи розвитку та особливості сприйняття мови. Диференційований підхід до навчання дозволяє педагогу адаптувати методи та прийоми до потреб кожного конкретного учня, що сприяє більш успішному і ефективному процесу засвоєння мовленнєвих навичок.

Педагог повинен постійно вдосконалювати свої професійні методи і прийоми. Це включає в себе вивчення сучасних підходів до викладання фонетики, ознайомлення з інноваційними технологіями в освіті, а також регулярне самоосвітнє навчання. Постійна саморефлексія і аналіз результатів роботи дозволяють педагогові покращувати свою професійну компетентність і забезпечувати якісну підготовку молодших школярів до навчання у початкових класах.

Формування фонетичної компетентності у дітей дошкільного віку є складним та багатограним процесом, що вимагає систематичного та комплексного підходу. В цьому контексті ключове значення має ретельно продуманий вибір ігрових методик та завдань, спрямованих на розвиток умінь розрізняти та відтворювати звуки мови.

Фонематичний аналіз є однією з основних складових у формуванні фонетичної компетентності дітей. Ці заняття спрямовані на навчання розрізнення окремих фонем у словах та фразах. Наприклад, за допомогою ігрових вправ, таких як «Знайди відмінність», діти вчаться виділяти та розрізняти слова з різними початковими звуками. Ця активність сприяє розвитку слухової диференціації та усвідомленню мовних одиниць.

Для вдосконалення артикуляційних навичок використовуються спеціальні вправи, які спрямовані на правильне вимовляння звуків. Наприклад, у грі «Займися мовчки» дитина наслідує артикуляцію вихователя, повторюючи складні для вимовляння звуки. Ця інтерактивна форма сприяє формуванню правильних артикуляційних навичок через імітацію та практичне застосування.

Фонетичні міні-ігри є ще одним важливим аспектом у процесі навчання фонетичних навичок. Такі ігрові форми, як «Гра в телефон», дозволяють дітям активно взаємодіяти, передаючи та відтворюючи слова. Це сприяє не лише розвитку слухової пам'яті та усвідомленню звукової структури мови, але й розвиває комунікативні та сприймальні навички.

Загальний успіх формування фонетичної компетентності у дітей дошкільного віку залежить від систематичного впровадження ігрових вправ та завдань, які сприяють відкриттю та розвитку мовленнєвих здібностей. Такий комплексний підхід до навчання забезпечує ефективне засвоєння мовних навичок та підготовку до подальшого успішного навчання у мовленнєвій сфері[26,с.136].

Використання інноваційних технологій у формуванні фонетичної компетентності є актуальною проблемою у сучасній освітній практиці.

Дослідження показують, що впровадження мультимедійних програм, інтерактивних дошок та відеоуроків може значно покращити результативність процесу навчання, сприяючи якісному засвоєнню фонетичних навичок у дітей.

Мультимедійні програми стають важливим інструментом у викладанні правильної вимови звуків. Вони надають дітям можливість вивчати фонетику через інтерактивні завдання та аудіовізуальні елементи, що сприяє кращому усвідомленню та запам'ятовуванню звукових структур мови. Такі програми часто включають ігровий елемент, що зробиє процес навчання цікавим та захоплюючим для дітей, сприяючи активному залученню до навчального процесу.

Інтерактивні дошки також відіграють важливу роль у формуванні фонетичної компетентності. Вони дозволяють відтворювати звуки та їх

комбінації у формі, доступній для дітей, що дозволяє їм активно взаємодіяти з навчальним матеріалом. Це забезпечує індивідуалізацію навчання, оскільки кожна дитина може працювати з матеріалом у власному темпі та на рівні власного розвитку мовленнєвих навичок. Відеоуроки з фонетики, які надаються у форматі онлайн, є ще однією ефективною інноваційною технологією. Вони демонструють коректне артикулювання звуків та надають можливість для практичного застосування отриманих знань. Онлайн-формат дозволяє дітям вивчати фонетику в зручний для них час та місце, що сприяє залученню більшої кількості учнів до занять і забезпечує доступ до якісного навчального контенту навіть у віддалених регіонах.

Оцінка рівня фонетичної компетентності у дітей дошкільного віку є складним і багатограним процесом, що включає аналіз різних аспектів їхнього сприйняття і використання фонем у мовленні. Основні критерії оцінки включають сприйняття фонем, вимову звуків та фонематичну свідомість.

Перший критерій, сприйняття фонем, визначається здатністю дитини розрізняти та впізнавати окремі звуки в мовленні. Цей процес передбачає не лише здатність слухати вимову звуків, а й розпізнавати їх у контексті слів та фраз.

Другий критерій, вимова звуків, відображає здатність дитини правильно артикулювати звуки і звукові комбінації, що входять до складу мовленнєвих одиниць. Цей процес вимагає не лише фізичної спроможності вимовляти звуки, але й уміння відтворювати їх відповідно до мовних правил.

Третій критерій, фонематична свідомість, описує розуміння та уміння працювати зі складовими фонемами в мовленні. Це включає уміння визначати, аналізувати та маніпулювати фонемами у словах, фразах та реченнях.

Оцінювання фонетичної компетентності проводиться за допомогою спеціально розроблених тестів, ігор та завдань, які спрямовані на виявлення рівня володіння дитиною фонетичною системою мови. Ці методи включають у себе як квалітативні, так і кількісні підходи до оцінки, що дозволяє отримати повніше уявлення про розвиток мовленнєвих навичок у дитини.

Фонетична компетентність відіграє важливу роль у загальному мовленнєвому розвитку дитини дошкільного віку. Її формування потребує систематичного підходу, включаючи ігрові вправи, використання сучасних технологій та чіткі критерії оцінювання. Використання цих методик сприяє не лише покращенню фонетичної компетентності, а й загальному мовленнєвому розвитку дитини.

Висновки до Розділу I

Отже, аналізуючи теоретичні основи формування фонетичної компетентності в дітей дошкільного віку, можна зробити декілька важливих висновків. Суть поняття «фонетична компетентність дошкільника» полягає в здатності дитини розрізняти, розпізнавати та правильно вимовляти звуки мови, а також вміти використовувати їх в мовленнєвій діяльності. Це не лише відбиток фонематичного сприйняття, але й уміння відтворювати ці звуки відповідно до мовленнєвих норм.

Методи формування фонетичної компетентності в дошкільників включають в себе ігрові, мовленнєві, артикуляційні та міміко-моторні вправи. Вони спрямовані на систематичне навчання дітей правильній артикуляції звуків, розвиток фонематичного слуху та формування мовленнєвих навичок. Особлива увага приділяється індивідуальному підходу до кожної дитини з урахуванням її індивідуальних особливостей та темпу навчання.

Специфіка формування фонетичної компетентності в дітей дошкільного віку в умовах упровадження інноваційних технологій полягає в інтеграції сучасних педагогічних підходів та технологій в навчальний процес. Використання інтерактивних програм, комп'ютерних ігор, мультимедійних засобів дозволяє зробити процес навчання цікавим та ефективним, сприяючи активному залученню дітей до вивчення фонетичних навичок.

Отже, засвоєння теоретичних основ формування фонетичної компетентності в дошкільників є важливим етапом для розробки інноваційних програм та методик, спрямованих на успішне формування мовленнєвих умінь і навичок у малюків.

РОЗДІЛ 2.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Діагностична методика визначення рівня сформованості фонетичної компетентності дошкільників

Фонетична компетентність відіграє фундаментальну роль у мовленнєвому розвитку дошкільників, оскільки її рівень визначає успішність сприйняття та відтворення звуків рідної мови. Це є базовою передумовою для оволодіння навичками грамотного письма та виразного читання в наступні етапи навчання. Даний аспект мовленнєвого розвитку, який охоплює правильну артикуляцію, інтонацію, акцентуацію та ритміку мови, є критичним для повноцінного формування мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку.

Фонетична компетентність є важливим складником мовленнєвого розвитку дитини та передбачає сформованість низки мовленнєвих навичок і вмінь. Ця компетентність ґрунтується на здатності дитини адекватно сприймати та відтворювати звукову структуру рідної мови.

Фонематичний слух забезпечує можливість розрізняти фонемні, що є базовим елементом для оволодіння орфографічними й орфоепічними нормами. Артикуляційні навички дозволяють коректно вимовляти звуки, що є ключовим для чіткого та зрозумілого мовлення. Інтонаційно-ритмічні навички сприяють варіюванню висоти, сили та темпу голосу, що позитивно впливає на виразність читання та комунікативну ефективність [26, с. 136]

Формування фонетичної компетентності відбувається в процесі активної мовленнєвої діяльності дитини, яка включає слухання, повторення, імітацію звуків, слів та фраз, а також самостійне продукування висловлювань. Важливу роль у цьому процесі відіграє мовленнєве середовище, в якому перебуває дитина, та методи і засоби навчання, що використовуються педагогами та батьками.

Визначення рівня сформованості фонетичної компетентності у дошкільників є актуальним завданням психолого-педагогічної діагностики. Це пов'язано з кількома важливими причинами.

По-перше, своєчасне виявлення проблем у сприйнятті та відтворенні звуків дає можливість забезпечити ранню корекційну роботу та відповідну педагогічну підтримку дітей. Це сприяє ефективному подоланню фонетичних порушень у мовленні на ранніх етапах онтогенезу.

По-друге, діагностика фонетичної компетентності є важливою для прогнозування успішності подальшого навчання. Труднощі в цій сфері можуть ускладнювати процес оволодіння навичками читання і письма, що негативно позначається на подальшому освітньому й особистісному розвитку дитини.

Для ефективного визначення рівня фонетичної компетентності застосовується комплекс різноманітних методик. Це, зокрема, тестування фонематичного слуху, спостереження за мовленнєвою активністю дітей, аналіз вимовних помилок та інше. Комплексний підхід до діагностики дозволяє отримати всебічне уявлення про фонетичний розвиток дитини та забезпечити індивідуалізовану корекційно-розвивальну роботу, спрямовану на вдосконалення її мовленнєвих навичок.

У сучасній педагогіці велика увага приділяється формуванню комунікативної компетентності у дітей дошкільного віку. Одним із ключових

компонентів цієї компетентності є фонетична компетентність, яка забезпечує правильну вимову, інтонацію, виразність мовлення та вміння чітко артикулювати звуки. Формування фонетичної компетентності є основою розвитку мовної компетентності в цілому.

Метою дослідницького етапу дослідження є розробка діагностичної методики визначення рівня сформованості фонетичної компетентності дітей дошкільного віку. Особливу увагу приділено вивченню впливу інноваційних технологій в навчальному закладі на процес формування фонетичної компетентності.

Цілі дослідження: [26, с.136]

Визначення критеріїв і показників сформованості фонетичної компетентності у дітей дошкільного віку. Це передбачає визначення ключових аспектів фонетичної компетентності, таких як: правильна вимова звуків, виразність інтонації, вміння розрізнати фонемі тощо, а також розробка системи їх діагностики.

Мета - дослідити, як інноваційні методи та прийоми впливають на формування фонетичної компетентності дітей дошкільного віку.

Щоб перевірити сформованість фонетичної компетентності у дітей **потрібно підготувати спеціальний діагностувальний матеріал, дібрати найефективніші прийоми**, за допомогою яких можна **виявити рівень розвитку мовлення дітей**.

Теоретичний аналіз науково-методичної, педагогічної, спеціальної, психологічної літератури засвідчили, що певні питання формування фонетичної компетентності у дітей дошкільного віку інноваційними методами потребують подальшого вивчення. Визначення та обґрунтування сучасних підходів до розвитку мовлення дошкільнят для забезпечення належного рівня формування у них фонетичної компетентності є сьогодні актуальною проблемою. Відповідно до мети й завдань пропонуваного дослідження розроблено **план дослідно-експериментальної роботи, який був поділений на три етапи. Дослідження організовано відповідно до етапів: На теоретичному етапі вивчено та проаналізовано лінгвістичну, психолого-педагогічну й методичну літературу з окресленої проблеми, здійснено спостереження за формуванням мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку для констатування його рівнів; проаналізовано Базовий компонент дошкільної освіти, програму «Дитина», навчально-виховний план вихователя, конспекти занять із художньої літератури та мовленнєвого розвитку. У процесі реалізації наступних етапів експерименту продовжено вивчення й аналіз наукової літератури для вдосконалення методів, прийомів та розробленої системи вправ для формування фонетичної компетентності дітей дошкільного віку інноваційними методами.**

На констатувальному етапі визначено критерії, показники та рівні сформованості мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку; досліджено рівень розвитку **мовлення в дітей; вивчено й узагальнено педагогічний досвід із** сформованості мовлення в дітей **окресленого віку; дібрано інноваційні прийоми, вправи та ігри для** формування фонетичної компетентності дітей середнього **дошкільного віку.**

На формувальному етапі теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність застосування інноваційних підходів для формування та **розвитку мовлення дітей дошкільного віку; проаналізовано результати виконання діагностувальних завдань та для констатування рівнів сформованості мовленнєвої компетентності дошкільнят відповідно до визначених критеріїв та показників. Визначення рівнів сформованості** фонетичної компетентності **дітей дошкільного віку здійснювалося за розробленими критеріями й показниками.**

У дослідженні взяли участь 30 дитини середнього дошкільного віку Саратського закладу дошкільної освіти (ясла-садок) Саратської селищної ради, 6 вихователів та 30 батьків. Середній вік дітей становив 4.5 - 5 років. Учасників відбирали за віком, станом здоров'я та бажанням співпрацювати з дослідниками.

У дослідженні використано діагностичні методики та методи: анкетування, спостереження, гра, інсценізація, бесіда, створення ситуацій. Комплексне використання таких методів дає змогу провести комплексне дослідження комунікативної діяльності дітей середнього дошкільного віку, допомагає визначити рівень розвитку їх мовних навичок та розкриває перспективні напрямки корекційно-розвивальної роботи.

Мета дослідження передбачала розв'язання завдань експериментальної роботи: а) апробувати **систему вправ та завдань для покращення рівнів** формування фонетичної компетентності дошкільників; б) виявити **найбільш ефективні вправи та завдання для** формування мовленнєвої компетентності дітей середнього дошкільного віку; в) з'ясувати основні причини не достатнього формування фонетичної компетентності дошкільників в експериментальній групі; г) визначити шляхи вдосконалення мовленнєвої компетентності дошкільників.

Діагностику рівнів формування фонетичної компетентності дітей середнього дошкільного віку **здійснено за такими критеріями, як** «Вимова звуків»; «Фонематичний слух»; «Артикуляція та дикція»; «Розуміння звуків у словах»; «Активне використання нових звуків».

Для конкретизації виявлених критеріїв сформованості мовленнєвої компетентності **розроблено показники та рівні їх сформованості в дітей середнього дошкільного віку. Усі показники мають три рівні виявлення: високий, середній та низький. Перший критерій Рівні Показники знань, умінь дошкільників за критерієм** «Вимова звуків»

Високий Дошкільник правильно вимовляє більшість звуків рідної мови, зокрема складні фонемі (шиплячі, свистячі).

Середній Дошкільник вимовляє основні звуки, допускає помилки в складних фонемах, потребує іноді корекції від педагога.

Низький Дошкільник неправильно вимовляє більшість звуків, спрощує або пропускає звуки, потребує постійної допомоги.

Другий критерій

Рівні Показники знань, умінь дошкільників за критерієм «Фонематичний слух»

Високий Дошкільник **має розвинений фонематичний слух; усвідомлює звуковий бік української мови, вимовляє слова правильно відповідно до фонетико-орфоепічних норм української мови, знає голосні, тверді й м'які приголосні звуки.** Легко розрізняє схожі за звучанням звуки, точно повторює звуки, розрізняє звукосполучення.

Середній Дошкільник **усвідомлює звукову сторону української мови, вимовляє слова переважно правильно відповідно до вимовних норм української мови, знає голосні, тверді й м'які приголосні звуки,** розрізняє більшість звуків, іноді плутає схожі звуки, потребує додаткових пояснень для розрізнення.

Низький Дошкільник **вимовляє слова з порушенням орфоепічних норм української мови, знає голосні, однак плутає тверді та м'які звуки.** Складно розрізняє звуки, не завжди чує різницю між схожими звуками, часто помиляється в повторенні.

Третій критерій

Рівні Показники знань, умінь дошкільників за критерієм «Артикуляція та дикція»

Високий Дошкільник володіє чіткою дикцією, правильно артикулює слова, чітко вимовляє кожен звук у словах.

Середній Дошкільник часто має чітку дикцію, але допускає помилки в артикуляції складних слів та звукосполучень.

Низький У дошкільника нечітка дикція, не виразна вимова слів, порушення артикуляції у більшості слів.

Четвертий критерій

Рівні Показники знань, умінь дошкільників за критерієм «Розуміння звуків у словах»

Високий Дошкільник легко визначає місце звуку у слові (початок, середина, кінець), може визначити кількість складів у слові.

Середній Дошкільник часто визначає звук у слові, але іноді потребує допомоги дорослого для складних звуків або позицій.

Низький Дошкільник важко визначає місце звуку у слові, потребує значної допомоги дорослого, плутається у кількості складів.

П'ятий критерій

Рівні Показники знань, умінь дошкільників за критерієм «Активне використання нових звуків»

Високий Дошкільник вживає нові звуки в повсякденному мовленні, легко адаптується до нових слів із цими звуками.

Середній Дошкільник вживає нові звуки, але рідко переносить їх у повсякденне мовлення, потребує заохочення.

Низький Дошкільник не вживає нові звуки в мовленні, уникає використання нових або складних звуків.

На констатувальному етапі експерименту дошкільникам запропоновано виконати завдання з метою діагностики сформованої мовленнєвої компетентності відповідно до зазначених критеріїв та показників розвитку мовлення:

1. «Вимова звуків» (дидактична гра «Звуковий детектив»);
2. «Фонематичний слух» (дидактична вправа «Звуковий пінг-понг»);
3. «Артикуляція та дикція» (методика «Чарівне дзеркало»);
4. «Розуміння звуків у словах» (дидактична гра «Звуковий лабіринт»);
5. «Активне використання нових звуків» (дидактична гра «Звукочарівники»).

Із метою констатування рівня мовленнєвої діяльності дошкільників проведено анкетування вихователів, що працюють в сереній групі в Саратського закладу дошкільної освіти (ясла-садок) Саратської селищної ради (**Додаток А**). **Відповіді на запитання анкети дали підстави для визначення рівнів сформованості фонетичної компетентності дошкільників досліджуваної групи та аналізу труднощів, із якими стикаються діти зазначеного віку в процесі мовленнєвої діяльності. Стан сформованості фонетичної компетентності в дітей середнього дошкільного віку відповідно до критеріїв подано в Таблиці 2.1. Таблиця 2.1. Рівень сформованості мовлення в дітей дошкільного віку на констатувальному етапі експерименту (у %) по п/п Критерії Рівні Низький Середній Високий**

1. Вимова звуків	35	40	25
2. Фонематичний слух	35	35	30
3. Артикуляція та дикція	40	35	25
4. Розуміння звуків у словах	40	35	25
5. Активне використання нових звуків	30	40	30

За результатом проведеного експерименту зауважимо, що сформованість фонетичної компетентності дошкільників потребує покращення рівнів, що спричинено низьким рівнем у володінні артикуляцією та розумінням звуків у словах. Оскільки період дошкільного віку є вирішальним для формування мовних навичок, особлива увага має приділятися розвитку фонетичного слуху та артикуляції звуків, які складають фонематичний основу мови.

Причинами низького рівня володіння артикуляцією та розумінням звуків у словах у дітей середнього дошкільного віку є нечітка, розмита вимова, заміни складних звуків простішими, пропусках або спрощеннях звуків, що робить мовлення малозрозумілим. У дітей виникають труднощі у розрізненні схожих за звучанням звуків, часто не може правильно визначити їхнє місце у слові (початок, середина, кінець). Такі діти потребують додаткових занять з розвитку фонематичного слуху та корекції артикуляційного апарату, щоб упевнено володіти звуками у словах.

Аналіз мовленнєвої ситуації дітей середнього дошкільного віку засвідчує, що значна увага приділяється методам та прийомам розвитку фонетичного слуху та артикуляції звуків, які складають фонематичний основу мови, **однак це не завжди забезпечує** успішне формування фонетичної компетентності, оскільки дітям не завжди цікаво виконувати вказівки вихователя. **Зауважимо, що, за нашими спостереженнями, деякі вихователі не приділяють належної уваги** до інноваційних методів, яким могли покращити ситуацію з формуванням мовленнєвої компетентності в дошкільників.

Результати констатувального етапу зумовили визначення системи традиційних та нестандартних вправ, завдань, ігор для підвищення рівнів формування фонетичної компетентності дошкільнят.

2.2. Умови ефективного розвитку мовлення дітей дошкільного віку

Фонетична компетентність у дітей дошкільного віку є важливим аспектом мовного розвитку. Вона включає у себе здатність правильно вимовляти звуки, розрізняти їх у мовленні, розпізнавати ритм і інтонацію мовлення, а також використовувати мовленнєві моделі.

Дошкільний вік вважається критичним періодом для розвитку мовних навичок у дітей, оскільки вони мають особливу схильність до активного вивчення мови та набуття комунікативних навичок. Ефективний розвиток мовлення на цьому етапі - важливе завдання, яке потребує комплексного підходу та застосування сучасних досягнень науки в галузі психолінгвістики та педагогіки.

Згідно з дослідженнями в галузі розвитку мови, дошкільний вік характеризується високою пластичністю нервової системи та інтенсивними процесами мовного відбору та адаптації. У цьому контексті слід враховувати, що середовище, в якому знаходиться дитина, має значний вплив на розвиток її мовних навичок. Наприклад, використання спеціальних методів та ігрових прийомів при навчанні мовних конструкцій може істотно полегшити процес засвоєння і розуміння мовного матеріалу.

Відповідно до сучасних підходів до психолінгвістики активне спілкування з дорослими та однолітками через наслідування та адаптацію розмовної мови сприяє розвитку лінгвістичних навичок. Також важливо враховувати індивідуальні особливості кожної дитини та рівень її розвитку, щоб підібрати оптимальні методи навчання для вдосконалення комунікативних навичок [20, с. 104]

Створення мовленнєвого середовища, що сприяє активному вживанню мови дитиною, є однією з ключових умов ефективного розвитку її мовленнєвих навичок. Це означає, що оточення, в якому знаходиться дитина, має бути насиченим мовними стимулами та можливостями для практики мовленнєвих вправ.

Згідно сучасних підходів у психолінгвістиці та педагогіці, активна комунікація та взаємодія з дорослими та ровесниками є ключовими чинниками для розвитку мовлення в дошкільному віці. Отже, батьки, вихователі та інші особи, які оточують дитину, мають активно залучати її до мовленнєвих активностей. Це може включати регулярні розмови на різні теми, читання казок та інших літературних творів, співання пісень та проведення ігор, що спрямовані на розвиток мовних навичок.

Читання казок є особливо важливим елементом формування мовленнєвої компетенції, оскільки воно сприяє розширенню словникового запасу, розвитку уяви та логічного мислення. Під час читання дорослі можуть створювати атмосферу активної взаємодії, запитуючи дитину про зміст, персонажів та події у казці, що сприяє її розумінню та аналізу.

Спільне співання пісень та проведення ігор з мовленнєвими вправами допомагають у вчителюванні та закріпленні мовленнєвих структур, а також викликають інтерес до самого процесу навчання мови. Наприклад, ігри на вивчення нових слів або конструювання простих речень за допомогою карток зображень допомагають дитині навчатися використовувати мову в різних контекстах.

Індивідуальний підхід до кожної дитини є ключовим аспектом ефективного розвитку її мовленнєвих здібностей в дошкільному віці. Оскільки темпи та особливості розвитку мовлення у дітей можуть значно відрізнятись, педагог повинен уважно враховувати вікові можливості кожної дитини та організувати заняття таким чином, щоб вони були цікавими, зрозумілими і сприяли її індивідуальному прогресу.

Згідно з сучасними дослідженнями у галузі психолінгвістики та педагогіки, індивідуальний підхід є важливим для забезпечення оптимальних умов для навчання. Кожна дитина має свій власний темп розвитку мовлення, який визначається як генетичними передумовами, так і впливом зовнішнього середовища. Тому важливо, щоб педагоги були готові адаптувати навчальні програми та методики до індивідуальних потреб кожної дитини.

Один з аспектів індивідуального підходу полягає в урахуванні рівня мовленнєвого розвитку кожної дитини. Деякі діти можуть швидко адаптуватися до нових мовних структур і вивчати слова та вирази, тоді як інші можуть потребувати більше часу для усвідомлення та запам'ятовування мовленнєвих форм. Врахування цих індивідуальних відмінностей дозволяє педагогам налаштувати темп і складність занять, щоб дитина відчувала успіх і впевненість у своїх здібностях.

Крім того, індивідуальний підхід передбачає урахування інтересів та потреб кожної дитини під час організації мовленнєвих активностей.

Наприклад, якщо дитина виявляє певний інтерес до певної теми або типу мовленнєвих вправ, педагог може використовувати цей інтерес для стимулювання її мовленнєвого розвитку.

Третя важлива умова для успішного розвитку мовленнєвих навичок у дошкільному віці - це застосування ігрових технологій у навчанні. Ігри є природним способом для дітей вивчати світ навколо себе, а також важливим інструментом для розвитку їхнього мовлення через імітацію, рольові ігри та творчі завдання.

Згідно з сучасними підходами у педагогіці, ігрові технології виявляються ефективними в контексті навчання мовленнєвих навичок з кількох причин. По-перше, гра надає дітям можливість використовувати мову у різних комунікативних ситуаціях, що сприяє активному вживанню та розширенню їхнього словникового запасу. Наприклад, під час рольових ігор діти можуть наслідувати роль персонажів, використовуючи мовні структури та вираження, які вони почули раніше [20, с. 104]

По-друге, ігрові технології сприяють розвитку креативності та уяви, що також є важливими аспектами мовленнєвого розвитку. Наприклад, під час творчих завдань, які включають мовленнєві завдання, діти можуть використовувати свої уявлення для створення оповідей, розповідей або власних ідей, що вимагає використання різноманітних мовних засобів.

Для досягнення найкращих результатів у застосуванні ігрових технологій у навчанні мовленнєвих навичок важливо, щоб ігри були як можна більш різноманітними і адаптованими до вікових особливостей дітей. Наприклад, рольові ігри, де діти можуть виступати у ролі різних професій або відтворювати реальні життєві ситуації, дозволяють їм використовувати реальні мовні образи та ситуації, що підвищує їхні комунікативні навички.

Фонетична компетентність є ключовим аспектом мовного розвитку дитини, оскільки вона визначає здатність дитини розрізняти, артикулювати та розуміти звуки мовлення. Цей процес включає низку фундаментальних навичок, які формуються на ранніх етапах розвитку дитини та відіграють важливу роль у подальшому вивченні мови.

Фонетичний аналіз мови стосується здатності розрізняти окремі фонемні в мові та розпізнавати їх як частини слова. Фонемні - це найменші одиниці мовної системи, які відрізняють одне слово від іншого і складають основу правильної вимови та розуміння мови. Розвиток цих навичок починається в дошкільному віці і триває протягом усього періоду навчання.

Сучасні підходи до формування фонетичної компетенції базуються на комплексному науковому підґрунті, яке включає дослідження в галузі фонетики та нейропсихології. Ці дослідження сприяють кращому розумінню процесів, які відбуваються в мозку під час сприйняття та продукування звуків мови. Наприклад, вони допомагають розкрити механізми, що забезпечують слухове розрізнення звуків і координацію між артикуляцією і слуховим сприйняттям.

До основних компонентів навчання звукознавства відносяться різноманітні вправи та види діяльності, спрямовані на формування у дітей відповідних навичок. Наприклад, фонематичні ігри та вправи дозволяють дітям розрізняти звуки та впізнавати їх у контексті слів і фраз. Ці заняття часто включають групові заняття, які сприяють не лише розвитку фонетичної чутливості, але й соціальній взаємодії між дітьми.

Артикуляційні вправи спрямовані на правильну вимову звуків і розвиток артикуляційної мускулатури. Це може включати спеціальну мовленнєву гімнастику та вправи на координацію рухів мовних органів. Ці вправи допомагають навчитися правильній техніці вимови, яка є основою розвитку чіткого та зрозумілого мовлення.

Для вдосконалення розрізнення звуків використовуються спеціальні завдання, які допомагають дітям розрізняти звуки мови за різних умов слухового сприйняття. До них відносяться завдання на визначення і класифікацію звуків, які сприяють розвитку вміння чітко розрізняти акустичні властивості звуків мовлення.

Артикуляційні вправи є важливою складовою процесу формування фонетичної компетентності у дітей, оскільки вони спрямовані на правильне вимовляння звуків та розвиток артикуляційних органів, таких як язик, губи, щелепи і м'язи обличчя. Ці вправи сприяють удосконаленню координації та контролю за рухами цих органів, що є основою для чіткої та зрозумілої мовленнєвої продукції.

Однією з ключових артикуляційних вправ є мовленнєва гімнастика. Ця техніка включає в себе різні рухи мовленнєвих органів, спрямовані на їх розслаблення, зміцнення і збереження гнучкості. Наприклад, вправи на розтягнення язика, обертання голови для розвитку зв'язок між мовленням та рухами тіла.

Деякі спеціалізовані вправи спрямовані на розвиток моторики мовлення, зокрема м'язів, необхідних для правильної артикуляції звуків. Це може включати в себе вправи на зміцнення губних м'язів для вимови звуків, що вимагають активної участі губ, а також на тренування м'язів щелепи для чіткої і точної артикуляції [9, с. 180]

Наприклад, деякі вправи можуть включати в себе повільну або контрольовану міміку, щоб дитина могла точно контролювати рухи обличчя та мовленнєвих органів під час навчання вимовляння певних звуків.

Важливо пам'ятати, що артикуляційні вправи мають бути індивідуалізованими залежно від потреб кожної дитини. Це означає, що педагог чи логопед повинні враховувати індивідуальні особливості розвитку та можливості кожного учня для ефективного застосування вправ і досягнення найкращих результатів у формуванні мовленнєвої компетентності.

Мовні ігри та завдання відіграють важливу роль у розвитку фонетичної компетенції та загальномовних навичок у дітей, що підтверджено науковими дослідженнями та практичним досвідом роботи в освітній сфері. Ці заняття не тільки сприяють формуванню правильної артикуляції та вміння розрізняти звуки, а й впливають на різні сторони мовленнєвої діяльності, тим самим сприяючи її всебічному розвитку.

Однією з головних переваг мовних ігор є їх здатність стимулювати мовну активність дітей. Під час гри діти не тільки активно спілкуються, а й використовують мовні засоби для досягнення мети гри. Наприклад, завдання, що вимагають опису предметів або виконання інших мовленнєвих дій, сприяють розвитку вміння чітко й логічно висловлювати свої думки.

Крім того, мовні ігри спрямовані на те, щоб навчити дітей розрізняти окремі фонemi в мові. Це важливо для подальшої правильної вимови слів і формування правильності мовлення. Наприклад, у таких іграх, як «Знайди звук» або «Звук у середині слова», діти вчаться розпізнавати та визначати звуки, що сприяє загальному розвитку фонетичних навичок.

Розвиток слухової дискримінації у дітей також є важливим аспектом. Завдання на розпізнавання та класифікацію звуків сприяють вдосконаленню вміння правильно сприймати та розуміти мовний матеріал.

Формуванню мовної самооцінки у дітей сприяють і мовні ігри. Під час гри вони отримують зворотний зв'язок щодо своєї вимови та сприйняття звуків мови, що спонукає до подальшого вдосконалення.

Соціальна взаємодія також є важливим аспектом мовних ігор. Багато з них передбачають співпрацю та взаємодію між дітьми, що сприяє розвитку комунікативних навичок, зокрема вміння слухати, взаємодіяти та спільно вирішувати проблеми.

У сучасній педагогічній практиці все більшого значення набуває індивідуальний підхід до навчання дітей, особливо це стосується формування фонетичної компетенції. Фонетична компетенція є однією з ключових вимог успішного оволодіння мовою, оскільки вона визначає здатність дитини розпізнавати, розуміти і правильно використовувати звуки, фонemi та їх поєднання.

Враховання індивідуальних особливостей кожної дитини в процесі формування фонетичних навичок потребує застосування різноманітних педагогічних стратегій. Одним із ключових компонентів є адаптація методики навчання до психофізіологічних особливостей кожної дитини. Наприклад, деякі діти краще засвоюють матеріал за допомогою наочних посібників, а іншим краще підходять аудіальні або кінестетичні методи навчання. Такий індивідуальний підхід дозволяє максимально підвищити ефективність навчання та сприяє більш успішному засвоєнню звукозапису.

Індивідуалізація навчального процесу також передбачає використання персоналізованих навчальних програм, які враховують поточний рівень знань та індивідуальні навички кожної дитини з фонетики. Це підходить для створення оптимальних умов для найбільш ефективного засвоєння знань і навичок.

Створення мотиваційного середовища є ще одним важливим компонентом для успішного формування фонетичної компетенції. Врахування особистих інтересів і вподобань дитини при виборі тем і завдань, пов'язаних із фонетичним аналізом і вправами, стимулює інтерес і підтримує постійний інтерес до вивчення мови. Мотивація відіграє важливу роль у навчальному процесі та впливає на активність та ефективність засвоєння навчального матеріалу.

Крім того, позитивний досвід навчання через вивчення фонетики допомагає підтримувати та поглиблювати інтерес до мови в цілому. Позитивні емоційні враження від успіхів у навчанні спонукають дитину до подальшого розвитку та вдосконалення мовленнєвих навичок.

Загалом індивідуальний підхід до формування фонетичної компетенції є не лише ефективним методом вивчення мови, а й сприяє загальному розвитку та самооцінці дитини. Для досягнення найкращих результатів важливо систематично оцінювати та адаптувати педагогічні підходи з урахуванням індивідуальних змін у розвитку кожної дитини, забезпечуючи оптимальне інтелектуальне зростання та навчання.

Тому використання сучасних підходів до формування мовленнєвих умінь та фонетичної компетенції у дітей дошкільного віку є актуальним завданням у галузі педагогічної практики та наукових досліджень. У контексті сучасних вимог педагогічної практики ця проблема набуває особливого значення, оскільки мовний розвиток дитини дошкільного віку є ключовим елементом її загального пізнавального та соціального розвитку.

Для забезпечення успішного мовного розвитку слід враховувати інтеграцію сучасних наукових підходів, заснованих на вивченні психолінгвістичних особливостей мовлення дітей. Основними компонентами цих підходів є інтерактивні методи стимулювання мовленнєвої діяльності, ігрові прийоми, що сприяють засвоєнню мовних структур і звуків, а також використання сучасних технологій у навчальному процесі [9, с.180]

Розвиток фонетичної компетенції у дітей також є важливим аспектом. Це означає не тільки вміння правильно вимовляти звуки мови, а й вміння розрізняти їх, розуміти їх фонетичні властивості і використовувати в мові. Сучасні дослідження показують, що збагачення мовлення дітей шляхом використання спеціалізованих освітніх програм сприяє якійсь підготовці дошкільнят до подальшого навчання.

Наукові дослідження в цій галузі підтверджують ефективність інтеграції сучасних підходів у процес мовної освіти. Використання ігрових методів, інтерактивних технологій та індивідуальний підхід до кожної дитини сприяє збагаченню її мовленнєвого досвіду та активізації мовленнєвої діяльності.

Тому в контексті сучасних вимог педагогічної практики важливо наголосити на необхідності системного застосування сучасних педагогічних підходів до ефективного формування мовних навичок та фонетичної компетенції у дітей дошкільного віку. Такий підхід сприяє гармонійному розвитку мовленнєвих здібностей дитини та забезпечує її підготовку до подальшого навчання та соціальної взаємодії.

2.3. Результати експериментального вивчення проблеми

Під час експериментального дослідження розв'язувалося важливе завдання обґрунтування й експериментальної перевірки умов формування фонетичної компетентності дітей середнього дошкільного віку через застосування інноваційних методів, прийомів, вправ, завдань та ігор. Для реалізації мети експерименту застосовано інноваційні методи, що уможливило порівняти динаміку змін рівнів формування мовленнєвої компетенції в дітей дошкільного віку, що відбулися впродовж дослідження. Результати корекційного впливу простежено через порівняння підсумкових даних констатувального й формувального етапів експерименту. На констатувальному етапі експерименту дошкільникам запропоновано виконати завдання з метою діагностики рівнів сформованої мовленнєвої компетентності, із окресленими критеріями та показниками сформованості фонетичної компетенції:

6. «Вимова звуків» (дидактична гра «Звуковий детектив»);
7. «Фонематичний слух» (дидактична вправа «Звуковий пінг-понг»);
8. «Артикуляція та дикція» (методика «Чарівне дзеркало»);
9. «Розуміння звуків у словах» (дидактична гра «Звуковий лабіринт»);
10. «Активне використання нових звуків» (дидактична гра «Звукочарівники»).

На формувальному етапі експерименту дошкільникам запропоновано виконати подібні завдання з метою діагностування покращення

рівнів сформованості фонетичної компетенції за визначеними критеріями.

Протягом навчального року вихователь на кожному занятті в групі, на спеціально передбачених заняттях із розвитку мовлення та художньої літератури застосовував інноваційні завдання, вправи, ігри, театралізовану діяльність, спрямовані на формування мовленнєвої компетенції дошкільнят. Отримані результати засвідчують, що в середній групі дошкільників, у якій проведено експериментальне навчання, відбулося покращення показників за визначеними критеріями порівняно з діагностикою на констатувальному етапі. Результати дослідження дають підстави стверджувати ефективність застосування інноваційних видів роботи, описаних у пропонуваній роботі. Після проведення дослідно-експериментальної роботи було зафіксовано позитивні зміни в мовленні дітей дошкільного віку відповідно до визначених критеріїв.

11. Аналіз змін за визначеними критеріями та показниками засвідчили, що найбільш значущі з них відбулися за трьома критеріями: «Фонематичний слух», «Артикуляція та дикція» та «Розуміння звуків у словах».

Порівняльний аналіз показників за названими критеріями щодо формування фонетичної компетентності засвідчив, що значно збільшилася кількість дітей дошкільного віку, у яких покращилися показники відповідних критеріїв. Порівняльні дані представлено в Таблиці 3.1.

Таблиця 3.1. Динаміка рівня розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку протягом експерименту (у %) по п/п Рівні Критерії Рівні Низький Середній Високий

Констатувальний етап Формувальний етап Констатувальний етап Формувальний етап Констатувальний етап Формувальний етап
етап 1. Вимова звуків. 30 20 40 45 30 35 2. Фонематичний слух 35 25 35 40 30 35 3. Артикуляція та дикція 40 20 35 40 25 35 4.
Розуміння звуків у словах 40 30 35 40 25 30

5. Активне використання нових звуків 30 20 40 40 30 40 Під час експерименту з'ясовано, що після організації відповідного мовленнєвого середовища та проведення протягом різноманітних занять із впровадженням інноваційних завдань, вправ та ігор, спрямованих на формування мовлення дошкільнят, рівень мовленнєвого розвитку молодших дошкільників підвищився. Отримані під час формувального етапу результати дослідження рівня сформованості фонетичної компетенції в дітей середнього дошкільного віку дозволяють зробити висновок, що стан мовленнєвого розвитку досліджуваних дітей після закінчення дослідно-експериментальної роботи значно покращився з погляду підвищення значень усіх критеріїв та їх показників. Порівняльні дані рівнів розвитку мовлення дітей дошкільного віку протягом експерименту подано в Таблиці 3.2.

Таблиця 3.2. Порівняльна таблиця рівнів розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку протягом експерименту (у %) по п/п Рівні Критерії Рівні Низький Середній Високий

1. Вимова звуків.	Зменшення на 10%	Збільшення на 4%	Збільшення на 5%
2. Фонематичний слух	Зменшення на 1%	Збільшення на 4%	Збільшення на 5%
3. Артикуляція та дикція	Зменшення на 2%	Збільшення на 4%	Збільшення на 10%
4. Розуміння звуків у словах	Зменшення на 1%	Збільшення на 4%	Збільшення на 5%
5. Активне використання нових звуків	Зменшення на 1%	Без змін	Збільшення на 10%

Унаслідок проведеного експерименту прослідковується зменшення кількості дітей із низьким рівнем сформованості за усіма критеріями на 10%, за критерієм «Артикуляція та дикція» - на 20%. Спостерігається збільшення кількості дошкільників із середнім рівнем сформованості за усіма критеріями на 5%, окрім критерію «Активне використання нових звуків», який залишився без змін. Протягом експерименту збільшився достатній рівень розвитку мовлення дітей дошкільного віку за окресленими критеріями та показниками. Найбільше покращилися показники на достатньому рівні за критеріями «Артикуляція та дикція» та «Активне використання нових звуків» - на 10%.

На підставі здійсненого аналізу зробимо висновок, що формування фонетичної компетенції дітей середнього дошкільного віку стає результативнішим за умови впровадження інноваційних технологій, застосування нестандартних завдань, вправ, ігор. Отже, експериментальне дослідження довело ефективність визначених та апробованих нами інноваційних підходів. Висновок до Розділу II Отже, заняття з використанням інноваційних технологій сприяє розвитку пізнавальної активності дошкільнят, образному мисленню, розвитку діалогічного та монологічного мовлення, формуванню мовленнєвої компетентності дитини старшого дошкільного віку. Ефективною є інноваційна технологія, яка враховує потреби та інтереси дошкільнят. Активне впровадження в освітній процес сучасних підходів сприяє взаємодії на занятті, колективній та груповій роботі, особистісному підходу. У процесі спостережень занять із мовленнєвого розвитку дітей середнього дошкільного віку під час педагогічного експерименту виявлено, що важливим показником успішного формування мовленнєвої компетентності є впровадження сучасних підходів, насамперед застосування нестандартних мовних творчих вправ, дидактичних ігор, комп'ютерних ігор, мультимедійного супроводу. Організація та створення відповідного розвивального середовища у групі дітей середнього дошкільного віку позитивно вплинула на низку показників формування мовлення, зокрема на фонематичний слух, артикуляцію і дикцію та активне використання нових звуків, оскільки відсоток усіх цих показників став вищий порівняно із діагностикою на констатувальному етапі дослідження.

Таким чином на основі проведеного дослідження можна зробити висновок про необхідність подальших наукових досліджень у галузі організації формування фонетичної компетентності у дошкільників. Вдосконалення діагностичних методик, розробка нових педагогічних технологій та методик, спрямованих на підвищення ефективності мовленнєвого розвитку, є актуальними завданнями для сучасної науки та практики в галузі педагогіки та психології.

ВИСНОВКИ

У сучасному педагогічному контексті велика увага приділяється формуванню фонетичної компетентності у дітей дошкільного віку, оскільки це є важливим етапом у розвитку мовленнєвих здібностей та загальної комунікативної компетенції. Фонетична компетентність визначається як здатність розрізняти, розуміти і продукувати звуки мови відповідно до нормативних вимог мовної системи. Цей процес є складним і має кілька аспектів, включаючи акустичний, артикуляційний і аудиторний відділи мовленнєвого апарату.

Як свідчать попередні дослідження, у дошкільних закладах зазвичай не створюються оптимальні умови для ефективного формування комунікативної компетенції дітей старшого дошкільного віку, оскільки недостатньо приділяється увага розвитку мовної компетенції, яка є основою для подальшого розвитку комунікативних умінь. Теоретичний аналіз підкреслює важливість адекватного педагогічного супроводу для ефективного розвитку мовних навичок дітей дошкільного віку.

У рамках формувального експерименту були визначені суттєві цілі, завдання та умови вдосконалення комунікативних навичок дітей. Педагогічні

вимоги передбачають, зокрема, розвиток лінгвістичних і мовних навичок як фундаментальних компонентів культури спілкування, а також активізацію комунікативних умінь за допомогою спеціальних методів і засобів.

Науковий аналіз праць таких вчених, як А. Богуш, О. Залевська, О. Корняк, О. Кучерук, М. Пентиліук підтверджує, що формування комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку відбувається на основі розвитку мовленнєвих навичок. Мовна компетентність є основою мовної компетентності, яка в свою чергу є передумовою подальшого розвитку культури спілкування.

Аналіз праць Л. Гриднєвої, О. Гром та С. Ніколасової показав, що оволодіння мовленнєвими навичками є важливим етапом у формуванні комунікативної компетентності. Вони підкреслюють, що мовна компетентність, яка виражається у використанні мови для вираження думок, має вирішальне значення для формування рівня комунікативних навичок дитини.

Результати експериментального дослідження показали, що розвиток мовних навичок дітей дошкільного віку визначається їх комунікативними здібностями. Це означає, що здатність дитини сприймати, виражати емоції та ефективно взаємодіяти з іншими за допомогою вербальних і невербальних засобів має вирішальне значення для розвитку її мовних навичок.

Дослідження показало, що педагоги часто не приділяють достатньої уваги цим аспектам у роботі з дітьми, що призводить до неоптимального рівня розвитку комунікативної компетентності. Виділено три основні умови, що сприяють успішному формуванню цих умінь: акцент на розвиток комунікативних умінь у педагогічній практиці, використання мовленнєвого етикету для збагачення мовлення дітей та встановлення норм етикету під час спілкування.

На думку Т. Піроженко та Л. Дмитрук, важливу роль у формуванні комунікативної поведінки дітей відіграє мовленнєвий етикет, який забезпечує доречність мови та сприяє ефективній комунікації між людьми[9,с.180]

Особлива увага приділяється тому, що реалізація цих умов можлива лише за наявності вчителя не лише професійних знань, а й особистих якостей, необхідних для ефективної роботи з дітьми. Це підкреслює важливість розвитку педагогічної культури та психологічної готовності вихователів до цілеспрямованої виховної діяльності.

Отже, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що системне впровадження вищезазначеної педагогічної основи в практику педагогічної роботи дошкільних навчальних закладів сприятиме ефективному формуванню **комунікативної компетентності дітей дошкільного віку**. Це в свою чергу є запорукою їх успішної інтеграції в суспільство та подальшого особистісного розвитку.

Дослідження показали, що методи формування фонетичної компетентності у дошкільників можуть бути ефективними, якщо враховувати індивідуальні особливості кожного малюка, його мовленнєві можливості та вікові особливості. Серед ключових методів можна визначити ігрові технології, мовленнєві вправи, використання мультимедійних засобів і спеціалізоване використання діагностичних методик для визначення рівня сформованості фонетичної компетентності.

Важливим кроком у досягненні успіху у формуванні фонетичної компетентності є упровадження інноваційних підходів, що включають в себе застосування сучасних технологій у навчальному процесі. Це дозволяє зробити навчання більш доступним, цікавим і ефективним для дітей, залучаючи їх до активної участі в процесі вивчення мовленнєвих навичок.

Експериментальні дослідження підтвердили, що сучасні підходи до формування фонетичної компетентності виявилися успішними та дієвими в умовах дошкільного віку. Вони сприяють якісному підвищенню рівня мовленнєвого розвитку дітей, розвитку їх мовленнєвої культури та готовності до подальшого навчання.

Отже, розуміння і розвиток фонетичної компетентності у дошкільників є важливим завданням сучасної педагогіки, що вимагає системного підходу, індивідуального підходу до кожного малюка та використання сучасних педагогічних технологій для досягнення найкращих результатів.